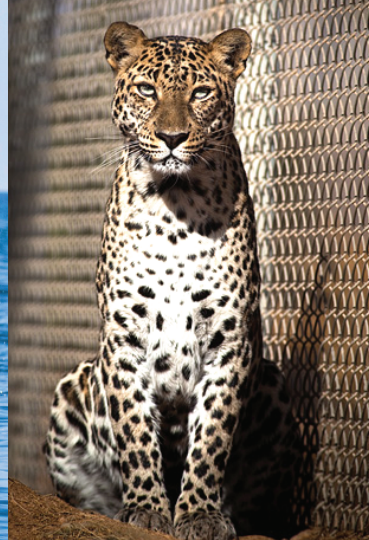




2022

דין וחשבון לשנת 2022 רשות הטבע והגנים

בן אדם למקום
www.parks.org.il | *3639 | 

רח' עם ועולמו 3,
גבעת שאול ירושלים 9546303
טל': 02-5004444

דין וחשבון לשנת 2022 רשות הטבע והגנים



ערך: יוסי ורצברגר – מנהל אגף תיאום ובקרה

תוכן העניינים

4	דבר מנכ"לית
5	תחומי אחריות הרשות
6	מבנה ארגוני
7	פרק ראשון: מיזמים משמעותיים
7	הקמת יחידות מחוזיות למניעת ציד לא חוקי
8	יוזמות ייחודיות בשטח
	• ספסלי השראה ושיחה בשילוב יצירותיו של יורם טהרלב
8	באתרי מחוז צפון
11	• שביל רפלקסולוגיה – גן לאומי חמת טבריה
12	• משאירים את הצדפים, לוקחים את הזבל
14	גן לאומי תל לכיש
17	פרק שני: הכרזת שמורות חדשות בשנת 2022
17	הכרזת שמורות טבע וגנים לאומיים בשנת 2022
18	שמורת טבע טרשי צפת
19	שמורת טבע חולות יבנה
19	גן לאומי עובדיה
21	פרק שלישי: פעילויות עיקריות
21	שמירת טבע
	מצב חיות הבר בישראל – עדות לתרומת פעולות השימור והממשק
22	ניטור פגיעת חוות טורבינות בבעלי כנף
25	תיקוף ועדכון מדיניות הסחר
28	שימור ומורשת
	הקסדות הכחולות יחידת חילוץ להצלת נכסי מורשת תרבות
28	לאחר אסונות
31	קהל וקהילה – טבע ממרחק בטוח
	ניהול קשרי קהילה כחלק מניהול מקיים של שמורות טבע
32	וגנים לאומיים ברט"ג – שיח משתף בין רט"ג לקהילות
40	פרק רביעי: ממשל ואחריות תאגידית
40	דוח מסכם לשנת 2022
43	חופש מידע

דבר מנכ"לית

רשות הטבע והגנים נעה בעשייתה בין שמירת טבע ומורשת לבין הרצון לאפשר לכמה שיותר מבקרים וקהל

שוב מהמחבר את כולנו יחד, דבר אשר הוא כה חשוב בימים אלו. הדוח השנתי המסכם את שנת 2022 משקף עשייה רחבה זו ואת האתגרים שאיתם אנו מתמודדים – פיתוח מואץ, מינים בסכנת הכחדה ועומס מבקרים.

בשנת 2022, השנה הראשונה לכהונתי, הונחו היסודות לנושאים שכארגון נשאף לקדם בשנים הקרובות – שמירת הטבע נוכח שינויי אקלים, קיימות, חדשנות, ניהול מתקדם, ויצירת הגנות על השטחים הפתוחים. כמו כן נתמקד בפיתוח החוסן הפנימי של הארגון, נציב את העובד והעובדת במרכז, נפעל לחבר את כלל העובדים לארגון, ונתאים את המבנה הארגוני שלו לאתגרי התקופה.



רעיה שורקי

תחומי אחריות הרשות

הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים היא תאגיד סטטוטורי, שהוקם בשנת 1998 מכוח חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998. החוק איחד את רשות שמורות הטבע ואת רשות הגנים הלאומיים לרשות אחת – הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים (להלן: רשות הטבע והגנים). מכוח חוק זה רשות הטבע והגנים מופקדת על ניהולם והחזקתם של שמורות הטבע והגנים הלאומיים ועל הגנת ערכי הטבע, הנוף והמורשת. כמו כן רשות הטבע והגנים מופקדת על הגנת חיית הבר מכוח החוק להגנת חיית הבר, התשט"ו-1955. מכוח חוק זה הרשות פועלת בסוגיות כמו פיקוח ציד, היתרי סחר והחזקת חיות בר, וכדומה.

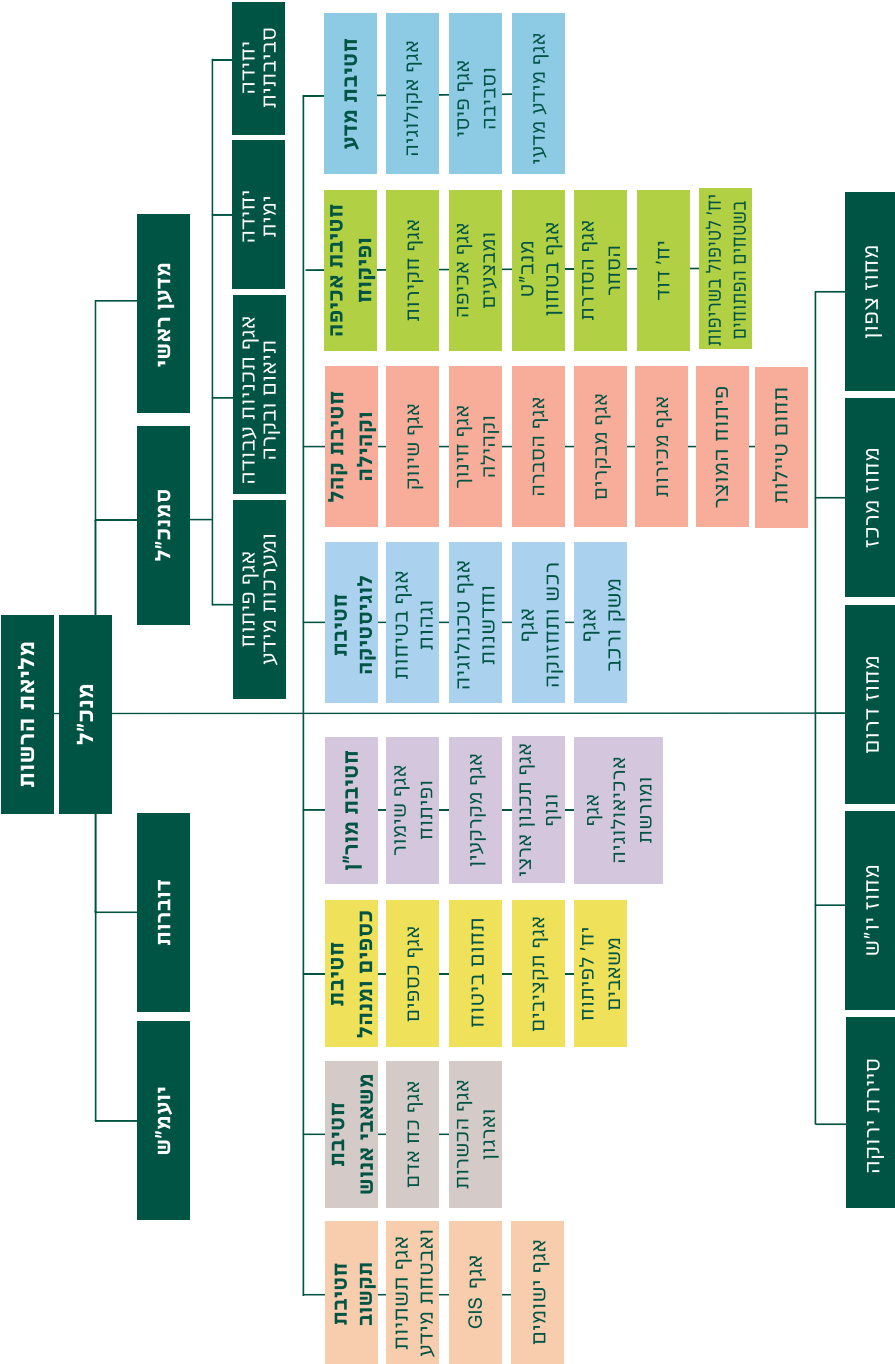
על רשות הטבע והגנים ממונה השרה להגנת הסביבה. לרשות מליאה המונה תשעה-עשר חברים וחברות. את המליאה ממנה הממשלה בהמלצת השרה להגנת הסביבה, והשרה ממנה את יו"ר המליאה מקרב חבריה. תפקידה של המליאה הוא לקבוע את מדיניותה הכללית של רשות הטבע והגנים ואת קווי פעולתה.

על פי הצעת השרה להגנת הסביבה הממשלה ממנה את מנהל.ת רשות הטבע והגנים, האחראי.ת לביצוע החלטות והנחיות המליאה ולניהולה השוטף של רשות הטבע והגנים. רשות הטבע והגנים היא גוף לאומי, מקצועי ומוביל בתחום שמירת הטבע, הנוף והמורשת בישראל, ועוסקת בשימור, בהגנה ובשיקום המגוון הביולוגי, בתי הגידול ומיני החי והצומח.

רשות הטבע והגנים מנהלת כ-569 גנים לאומיים ושמורות טבע מוכרזים, מאושרים ומוצעים, המשתרעים על 9 מיליון דונם בקירוב, בהם 67 אתרים מוסדרים בתשלום. הרשות מארחת מדי שנה בשנה כ-11 מיליון מבקרים באתרים אלו ועוד מספר דומה בשטחים הפתוחים, בהם תלמידים, בני נוער וחילים רבים.

2022

מבנה הארגון



פרק ראשון

מיזמים משמעותיים

הקמת יחידות מחוזיות למניעת ציד לא חוקי

מבוא

הצורך בהקמת יחידות מחוזיות ללחימה בציד לא חוקי התגבש על רקע ניתוח חולשות ופערים באכיפת החוק על עבירות אלו במחוזות הרשות כיום, ואלו העיקרים שבהם:

1. קושי להתמודד עם עבריינות ציד מתוחכמת, מאורגנת וסדרתית מפאת היעדר מומחיות בתחומי אכיפה מסוג זה.
2. קושי לפתח התמחות והתמקצעות בשיטות הנדרשות לטיפול יעיל בציד הבלתי חוקי, המאורגן והסדרתי בגלל מגוון משימות הפיקוח האזורי והיקף המרחב.
3. קושי להתמקד נקודתית ולהקצות זמן ומשאבים נחוצים למיגור התופעה בגלל ריבוי המשימות.

כללי

תהליך הגיבוש וההקמה של היחידות המחוזיות ללחימה בציד לא חוקי נדון בצוותי חשיבה ובכנס האקתון ברט"ג. אלו הפתרונות שהתגבשו בדיונים:

1. הקמת צוותים מחוזיים שיהוו יחידות מקצועיות ייעודיות לאכיפת החוק על עבירות הציד הבלתי חוקי (יחידות 'דלק'). הצוותים יופעלו על ידי ממונה האכיפה המחוזי בשיתוף פקחי העו"ז במשימות אכיפה וחקירה ממוקדות למיגור התופעה.
2. כתיבת תקנון לפעילות יחידות אלו ותקצובן.
3. גיבוש תוכניות להכשרה ולהתמחות ייעודית בדומה להתמחות יחידות הפיקוח הייעודיות האחרות ברשות, למשל בתחום הים, נזקי חקלאות, וכדומה.
4. הצטיידות של היחידה הייעודית באמצעים מתאימים לאכיפה יעילה.

5. חיזוק תחום המודיעין וכניסה לעולמות המודיעין הגלוי.
6. גיבוש תפיסת הפעלה או תורת הפעלה לניהול ולתפעול פעילות היחידות המחוזיות.

המטרות

1. איתור, זיהוי ותפיסת עבריינים מועדים של ציד לא חוקי (כנופיות וכדומה).
2. חקירת עבירות ציד לא חוקי לפי הסמכויות.
3. העברת תוצרי חקירות ציד בלתי חוקי להמשך טיפול במטרה להביא את העבריינים לדין.
4. מיצוי מומחיות פקחי היחידה לצורך סיוע בפעילות האכיפה ברמה המחוזית והארצית.

תקציב

רשות הטבע והגנים תקצבה שני תקני פיקוח בכל מחוז עבור היחידה למניעת ציד לא חוקי. בנוסף לכך תוקננו שלוש משרות מודיעין במטה הארצי: ממונה תחום מודיעין ושני עובדי הערכה. המשרות טרם אוישו, אך התקנים הוכנסו לבסיס התקציב הרשותי.

מבט קדימה

בשנת העבודה 2022 התקיים קורס הכשרה ראשון של פקחי היחידה. לשמירת הכשירות של הפקחים מתוכננים בשנת העבודה 2023 ארבעה מפגשים חד-יומיים, שבהם ילמדו הפקחים תכנים חדשים וירעננו את התכנים שנלמדו בקורס הראשון.

בכוונת החטיבה להמשיך לאייש את תקני היחידה באופן מלא כדי שמאיישי משרות המטה יחלו בעבודתם השוטפת, והמחוזות יחזקו את שני תקני דלק שברשותם בעוד שני תקנים מתקני המחוז.

יוזמות ייחודיות בשטח

ספסלי השראה ושיחה בשילוב יצירותיו של יורם טהרלב באתרי מחוז צפון

במהלך 2022 פיזרנו קצת השראה ושיחה בנקודות נופ מרהיבות באתרי מחוז צפון. מיזם ספסלי השראה ושיחה נולד כדי לאפשר למטיילים לעצור רגע, להתבונן ולנהל שיחה בנחת במשך הטיול.

ברור לכולנו שכשיוצאים לטייל, הבחירה נתונה בידינו לאן לטייל, עם מי לטייל והיכן לעצור ולתת לרגליים ולראש לנוח. בשבילים רבים המטיילים שלנו פוגשים

ספסל באמצע הדרך, ובדרך כלל מיקומו מושלם. לא בכדי הוא ניצב בדיוק כאן. בספסל ובמיקומו הושקעה מחשבה רבה: חלק מהספסלים מונגשים, הגובה קבוע, גב הספסל נוח והמיקום שלו מדויק – מול המסלול המלא ונוכח הנוף הנפרס לפני היושבים עליו.

כך נולד בשנה אחת המיזם 'ספסלי השראה ושיחה'. למיזם נבחרו 20 ספסלים בשמורות טבע וגנים לאומיים בצפון הארץ, וכל ספסל התקשט לו בטקסט של היוצר יורם טהרלב ובהזמנה לשיחה.

היוזמה הייתה שלי (שרית פלאצי מאירה) ונבעה מן ההבנה שספסל הוא יותר מספסל. הוא מקום שמזמן מנוחה, ורק כשאנחנו נחים אנחנו מצליחים ליהנות מהנוף, לשוחח בנחת ולצבור כוחות להמשך הטיול. כאמור, נבחרו בקפידה 20 אתרים בכל מיני מקומות: במקום אחד הוצב ספסל בשביל מונגש ובמקום אחר בתצפית מרוחקת מהמולת האתר, ובכל מיני אתרים: שמורות טבע לצד גנים לאומיים, מסלול מונגש לצד מסלול אתגרי, בית כנסת עתיק לצד בית תפילה נוצרי. כל ספסל והייחודיות שלו. כל מיקום והייחודיות שלו. כל אתר והייחודיות שלו.

אחרי בחירת הספסלים נבחרו טקסטים של היוצר יורם טהר לב, שנפטר בשנה זו ובמילותיו הוא ביטא את ארץ ישראל. למיזם זה בחרתי קלינאית תקשורת, ד"ר שבע שלמון. היא אחת שמבינה את האחריות של המילים, אחת שיודעת שלעיתים נדרש כיוון כדי לעורר שיחה. אלה דבריה:

"הבנתי שהמיזם דורש ממני שתי מטרות: להתאים שיר של יורם טהר לב למקום שבו נמצא הספסל; וליצור הזמנה לשיחה או נקודות למחשבה בין היושבים על הספסל – חברים, זוגות, משפחות. בהיותי קלינאית תקשורת חשוב לי לקדם שיחה וקשר בין אנשים, אם בחדר אם בטיול, אם כשצועדים אם כשיושבים על ספסל. שמתי מול עיניי את החשיבות של יצירת אינטראקציה והזדמנויות לשיחה. כדי להתאים את הטקסטים ונושאי השיחה קיימתי סיורים באתרים ושיחות עם מנהלי האתרים, וגיליתי בהם את העולם ואת הייחודיות של כל אתר ואתר ובעיקר את האהבה הגדולה של אנשי הרשות לאתרים שהם מנהלים."

אם כן, היום יש 20 ספסלים ב-20 אתרים ובהם 20 טקסטים של יוצר אחד מיוחד, 20-20 טקסטים שמזמינים לשיחה את המטיילים, ולעיתים אף את העובדים. לכל שלט נוסף שלט ובו קיוארקוד עם אפשרות להוריד את רשימת ההשמעה של כל השירים שנבחרו למיזם. אז אם הגעתם לאתר שבו ניצב ספסל השראה ושיחה, שבו עליו, הסתכלו בנוף, קראו את דברי יורם טהרלב להשראה, ואם אתם מרגישים שבא לכם גם לשוחח, עזרנו לכם לפתוח בשיחה, לכל הפחות.

אחד הדברים שחשוב לנו להעביר למטיילים הוא שרגע לפני שימישכו בטיול ינסו להבין מה היה במקום הזה בעבר, וישמרו עליו כדי שיהיה גם בעתיד. אחד השירים היפים ביותר של יורם טהר לב דווקא לא נבחר לשום ספסל כי הוא המטרייה של כולם, והוא השיר "שמור על הארץ", שבו מבטא המשורר את תכלית שמירת הטבע, הנוף והמורשת בארץ ישראל.



שמור על הארץ – יורם טהרלב

שמר על הארץ הזאת,
על היעלים, האילות והצבאים,
על הנמרים, הזאבים והצבועים.
שמר על הנשרים והעטלפים,
שמר על הטורפים ועל הנטרפים,
ועל שכיות חמדה אשר בנו קודמינו.
שמר על הארץ הזאת,
מפנינו.

שמר על הארץ הזאת,
על חלקת הים, על האצות והדגים.
על קני השחף, על מושבות האלמגים,
על צבות הים אשר שוחות מגיברלטר
להטיל ביצים בחוף עתלית בלילה קר.
שמר נא על החול, שנח עוד על חופינו,
שמר על הארץ הזאת,
מפנינו.

שמר על הארץ הזאת,
על חרבות קיסריה, על ימה של אשקלון,
מאופנוע-ים, מג'יפ נועז, מטרקטורון.
שמר על בור המים, הפסיפס ובית הבד,
על מערות מסתור, על המבצר, על המצד,
לילדינו שמר את ארץ אבותינו.
שמר על הארץ הזאת,
מפנינו.

שמר על הארץ הזאת,
שמר על השומרים, הפקחים, הסירים,
הם שמורת הטבע, העופות הנדירים,
שאזנם כרויה לגלוי ולנסתר
מעין ופלג, גת שמנים על צלע הר.
שמר נא עליהם היטב למעננו,
שמר עליהם אלהים,
מפנינו.



שביל רפלקסולוגיה – גן לאומי חמת טבריה

במהלך הקורונה השקנו כמה שבילי רגליים יחפות במחוז צפון. המטרה הייתה שהמטיילים יחוו את הטבע המקסים שיש לנו כאן בארץ ישראל, ובמקטע קצר יוכלו לחלוץ נעליים, להתנתק מהכול ולהתחבר לטבע. ב-2022 התווסף שביל מיוחד ואחר בגן לאומי חמת טבריה, שהתאים לאופי האתר, המתמקד בבריאות האדם דרך רפלקסולוגיה.

על פי תפיסת הרפלקסולוגיה המוח קורא את העולם דרך כפות הרגליים, והן נקודת שיווי המשקל המרכזית של הגוף. בכף הרגל יש 26 עצמות, 107 רצועות ו-19 שרירים!

ברכות המים החמים בחמת טבריה וריכוז המינרלים הגבוה שבהם מזככים את הגוף, והשביל, שמאפשר חיבור בין בריאות הגוף לנפש, משלים את האיחוד.

אם כן, השביל מזמין את המבקרים ללכת עליו יחפים, שכן לדריכה ברגליים יחפות יש מעלות רבות: היא מעסה את כפות הרגליים ותורמת לשיפור תהליכים של ניקוי רעלים ושל איזון מערכת החיסון; ותורמת להקלת כאבי שרירים, לשיפור היציבה ולזרימת הדם בגוף. מאחר שלתכונות המים יש ערך רפואי מוסף לגוף, הברכות נקראות גם 'מעיינות מרפא'.

אז מה מרוויח המטייל בהליכה על השביל ברגליים יחפות?

- עיסוי:** הליכה נכונה על השביל המפותל מעניקה עיסוי לשרירים כואבים ומשפרת את מערכת החיסון.
- טיפול בגוף:** השביל מחולק לקטעים. כל קטע מיועד לטיפול בחלק אחר בגוף, ועצם ההליכה מסייע לטיפול בו. קטעי השביל עשויים לטפל בבטן, בגב ובראש, ולשפרם.
- הליכה יומית על השביל עשויה לשפר את מצב בריאות הפוסע בו ואת תחושת החינניות שלו.

4. **הליכה טבעית ויחפה ממריצה את מערכת העצבים.**
5. **היכרות עם עצמו בשיטת הרפלקסולוגיה.** הרפלקסולוגיה מלמדת אותנו שכפות רגלינו הן מפה של הגוף והנפש. צבע כף הרגל, הטמפרטורה שלה, רכותה או נוקשותה, צורתה, נקודות חן, בליטות, חריצים, קפלים – כל אלו ועוד מגלים לנו דבר מה על עצמנו.
6. **הרפיה ושחרור.** הליכה במשך 40 דקות כל יום או שלוש פעמים בשבוע תגרום לשרירים להתרפות, תחמם את נוזל עמוד השדרה ותשחרר את המקום שזקוק לטיפול.



מוזמנים להגיע ולנסות... והשבילים הם רק התוספת שתופסת, עוד משהו ייחודי שאפשר לעשות באתר שלנו.

משאירים את הצדפים, לוקחים את הזבל

בחול המועד סוכות 2022 החלטנו לפתוח תערוכה בחוף הבונים כדי לתת במה לצלמים – חובבנים ומקצועיים כאחד – אך בעיקר כדי להעביר שני מסרים: לא אוספים צדפים, ומשאירים אחרינו שטח נקי.

יצאנו בקול קורא שבו קראנו לציבור לשלוח תמונות. זה נוסח הקריאה:

אתם לא מפסיקים לצלם את הנוף והטבע סביבכם? כולם אומרים לכם שהצילומים שלכם "וואו"? זו ההזדמנות שלכם לחשוף אותם בפני כולם. רשות הטבע והגנים יוצאת בקול קורא לצלמים מוכשרים – חובבנים ומקצועיים, צעירים ובוגרים, המצלמים בניידים או במצלמות מקצועיות – העיקר שהתמונה תקלע למטרה!

בחול המועד סוכות, רגע לפני שעונת הרחצה תמה, נפתחה תערוכת הצילומים 'משאירים את הצדפים, לוקחים את הזבל' בשמורת טבע חוף הבונים וכולם

הוזמנו! התמונות עליכם, הטקסטים ומסרי שמירת הטבע עלינו.

הוספנו מידע על צדפים וקבענו קריטריונים לבחירת התמונות.

מידע על צדפים: הצדפים והקונכיות שנשטפים לחוף הים הם שרידים של בעלי חיים ממערכת הרכיכות שמתו. מקורם בשלד החיצוני של צדפות, חלזונות ורכיכות, והם מורכבים בעיקר מסידן פחמתי ומכמות קטנה של חלבון. לצדפים ולקונכיות יש תפקיד חשוב מאוד במערכת האקולוגית: בעלי חיים ימיים מוצאים בהם בית ומחסה, ולקונכיות יש תרומה חשובה גם במחזור חומרים והחזרתם לים. אחרי שהן נשחקות ומתפרקות, החומר העיקרי שממנו הן עשויות חוזר למים ומוטמע בבעלי חיים ימיים, המשתמשים בו לבניית שלדם. לכן כשאתם רואים צדפים וקונכיות על החוף, השאירו אותם שם.

ומה לגבי הזבל? את הזבל אל תשאירו בטבע. קחו אותו איתכם ושמרו על סביבה נקייה ובריאה עבורנו, עבור בעלי החיים, עבור כדור הארץ.

תנאים וקריטריונים לבחירת התמונות:

1. קשר לנושא התערוכה.
 2. יצירתיות.
 3. התמונות הועברו אלינו כתמונות מקור, כלומר תמונה מקורית שצולמה בנייד או במצלמה, למייל SARITP@NPA.ORG.IL
 4. הותר לשלוח יותר מתמונה אחת (אף שהשתדלנו לבחור תמונה אחת מכל צלם כדי לתת במה לכמה שיותר צלמים).
 5. התמונות הועברו עד ה-5.9.2022 ובגוף המייל צוינו פרטים אלו: שם מלא של הצלם, המקום שבו צולמה התמונה ושם הקונכייה או הצדף אם אפשר.
- פרסמנו את שמות האנשים שבחרו את התמונות:** ד"ר יואב פלמה, רותם פלמה ואלונה אחמטוב מתנדבי תיעוד וצילום; מתן כרמל מנהל השמורה; יניב לוי מדוברות; אורי שפירא אקולוג מרחב כרמל; רותם שדה פקח ימי; רן פרץ עובד רשות וצלם; ושרית פלצ"י מיארה ממונה על מבקרים ועל חוויות הביקור.
- עוד הוספנו שהדפסת התמונות והצבתן היא באחריות רשות הטבע והגנים,** ושהצלמים הנבחרים יחתמו על הסכם עם הרשות שיסדיר את ההתקשרות בינה לבין הצלם.



התקבלו כ-20 תמונות טובות והן נתלו במבואה בסמוך למרכז השירות במהלך סוכות ובחודש שאחריו.

היה פרגון רב. עובדים עכשיו על עוד קול קורא – הפעם לתערוכת נשרים בשמורת טבע גמלא.

גן לאומי תל לכיש

עוד מיזם משמעותי הוא גן לאומי תל לכיש. תל לכיש הוא תל חשוב בשפלת יהודה, וייחודו בכך שהוא משלב סיפור דרמתי **משלושה מקורות מידע** חשובים ומרתקים:

1. **המקרא –** לכיש מוזכרת בכיבושי יהושע בן נון ונקשרת למלכי יהודה. האירוע החשוב ביותר המתואר בספר מלכים הוא מסע שנחריב שבו לכיש חרבה, אך ירושלים נשארה חופשית. לאחר מכן נבוכדנצר כבש את לכיש והחריב את ירושלים. עם שובם של גולי בבל ליהודה עם נחמיה נאמר על לכיש שהיא חזרה להיות התיישבות יהודית.
2. **הממצאים הארכיאולוגיים על התל –** חוקרים רבים חפרו בתל לכיש מאמצע המאה ה-19 וחופרים בה גם היום, והוא נמנה עם התילים בארץ שנחקרו ביסודיות ונצבר עליהם ידע רב. בחפירות נחשפו מבנים מרשימים דוגמת שערים, חומות, סוללת מצור וארמון, וגם ממצאים קטנים רבים ובהם גולת הכותרת: מכתבי לכיש.
3. **תבליטי לכיש –** תבליט שהתגלה בארמון שנחריב בנינוה (היום בצפון עיראק)

מתאר בצורה מדויקת את כיבוש לכיש ואת המלך סנחריב צופה בתצוגת השלל שנבזז ממנה. תבליטי לכיש המקוריים מוצגים במוזיאון הבריטי בלונדון. העתקים של התבליטים יוצגו במרכז המבקרים החדש שלמרגלות התל ומעליהם יבוא תיאור סיפורה של לכיש.



בשנים האחרונות עסקו רשות הטבע והגנים בסיוע אגף מורשת ורשות העתיקות בשימור האתר ובפיתוחו. למרגלות התל נבנה מרכז מבקרים חדש, המספק למבקרים שירותי תיירות ומציג בדרך חדשנית את סיפורה המרתק של לכיש הקדומה. לתל עולים בגשר, והוא מכניס את הבאים לעיר דרך השערים המקוריים. משם יש מסלולי הליכה לתגליות השונות בליווי אמצעי המחשה מגוונים, המספקים הסברים ומעצימים את חוויית הביקור.



בשימורו ופיתוחו של תל לכיש הושקעו כ-20 מיליון ₪. השותפים במימון הם אגף מורשת, משרד האוצר, אוניברסיטת תל אביב, רשות המים ורשות הטבע והגנים.

פירוט ההשקעות:

מקור תקציבי	סכום
תמ"ר – משרד מורשת	12.5
רקפת – אוצר	0.5
חבצלת – אוצר	1.0
נגישות – אוצר	1.5
תרומה – אונ' תל אביב	3.5
רשות המים	0.4
סה"כ	19.4

שימושים	סכום
מבואה	6.1
תוכן	2.5
הנגשה	1.0
שימור וחפירה	3.0
שילוט והמחשה	0.7
גשר	0.6
עבודות בטיחות	0.1
ביוב	0.4
תכנון, ניהול ופיקוח	4.3
כללי	0.8
סה"כ	19.4

פרק שני

הכרזת שמורות חדשות בשנת 2022

אגף תכנון וניהול מקרקעין – דוח שנתי 2022

כתבה: ענת יציב

הכרזת שמורות טבע וגנים לאומיים בשנת 2022

10/3/22	2,754.32	ש"ט חולות זיקים	1
10/3/22	224.26	ש"ט נחל חלילים	2
10/3/22	3,673.42	ש"ט נחל חצב	3
10/3/22	472.24	ג"ל עינות תלם	4
10/3/22	1,415.51	ש"ט חורבת גממה	5
10/3/22	3,705.94	ש"ט נחל זדים	6
4/5/22	25.10	ג"ל עובדיה	7
4/5/22	314.30	ג"ל תל אשדוד	8
26/10/22	1,309.00	ש"ט רמת דלתון	9
26/10/22	133.67	ש"ט עינות גיבתון הרחבה	10
30/10/22	125.453	ש"ט נחל עיון הרחבה	11
30/10/22	574.01	ג"ל בית שערים הרחבה	12
6/11/22	4,043.00	ש"ט הר מירון הרחבה נחל עמוד	13
8/11/22	302.46	ג"ל אבל בית מעכה	14
23/11/22	3,256.69	ש"ט מלחת סדום	15
23/11/22	66.63	ג"ל מלחת סדום	16
23/11/22	39.27	ש"ט חמרת רמת הכובש	17
23/11/22	242.11	ג"ל עין צנובר	18
28/11/22	208.38	ש"ט עין צנובר	19
4/12/22	93.70	ג"ל אביחיל	20
14/12/22	1,579.20	ש"ט שער העמקים	21
18/12/22	16.60	ש"ט סחלבים במנרה הרחבה	22
18/12/22	92.30	ש"ט סחלבים מנרה	23
18/12/22	223.00	ש"ט מרגליות הרחבה	24

25	ש"ט טרשי צפת	969.00	18/12/22
26	ש"ט מורדות רכס הרי נפתלי	6,650.30	18/12/22
27	ג"ל קרן נפתלי	745.10	18/12/22
28	ש"ט נחל קדש הרחבה	66.40	18/12/22
29	ש"ט פארק הירדן	10,101.80	18/12/22
30	ש"ט חולות יבנה	2,220.34	18/12/22
31	ג"ל מצודת כח	64.60	18/12/22
32	ש"ט בתות תנינים רז	5,178.30	18/12/22
33	ש"ט ברניקי	273.40	19/12/22
34	ג"ל ברניקי	4.60	19/12/22
	סה"כ ב-2022: 34 הכרזות	51,164.39	

שמורת טבע טרשי צפת

שמורת טבע טרשי צפת משתרעת על 969 דונם בקירוב במרומי רמת רזים ממזרח לעיר צפת, ברום כ-750 מ' מעל פני הים. ייחודה הבולט הוא נופ סלעי מרשים, שבאזור זה נוצר עקב צורת בליה וסידוק מיוחדים במינם. הגיאולוג ד"ר דב לויטה מסביר כי ברמת רזים נחשף חלקה העליון של תצורת בר-כוכבא מגיל איאוקן תיכון. זהו גיר קשה המופיע כדרגשים משוככים בעובי 20 ס"מ עד 1 מטר. תנועות טקטוניות אזוריות גרמו לסלעי הגיר הקשה, שאינם נכנעים למעוות הפלסטי, להישבר ולהיסדק, והיות שהסדקים מהווים עורקי תנועה למים נעשית לאורכם פעולת המסה המרחיבה אותם ויוצרת ברמת רזים מערכת תעלות, חריצים ומשארי סלע דמויי כבשים.

ד"ר אביבה רבינוביץ' מציינת שחברת הצומח במקום מאופיינת בעיקר במיני עשבוניים – זוהו כאן כ-250 מיני צומח עשבוני – בכללם חיטת הבר, שנתגלתה לראשונה בקרבת מקום, ובן-חיטה רב-אנפין, שהוא מאבות החיטה התרבותית. כן נמצאו במקום שעורת בולבוסין, שעורת תבור, ציבורת ההרים, אגורה מדברית, מיני תלתן אחדים, ועוד, ופרחים מהמינים הנדירים והמוגנים עירוני צהוב ואירוס ארץ ישראל.

באזור השמורה התגלתה אוכלוסייה יחידה בארץ ובמזרח התיכון כולו של הפרפר נימפית הקוצץ. לדעת הפרופסורים גרלינג וקוגלר ודובי בנימיני, יו"ר אגודת חובבי הפרפרים בישראל, חשוב מאוד לשמור על בית גידולו של מין נדיר זה בטרם ייכחד מאזורנו כליל.

באדר תש"ח, בתקופת המאורעות שקדמו להכרזת המדינה, עלה מעמק החולה לצפת אוטובוס משריין ובו גזברי קיבוצים. במבואות העיר התפוצץ מטען צד שהניחה חוליית מחבלים ושלושה מנוסעי האוטובוס נהרגו. האוטובוס נותר לצד הכביש ומאז הוא מהווה אנדרטה למאבק שניטש כאן טרום המדינה.

חיבור טרשי צפת לנחל ראש פינה יוצר יחידת שימור חשובה ורצף של בתי גידול של בתה עשבונית על מסלע מיוחד ושל מצוקים ובית גידול לח בנחל ראש פינה. רצף זה חשוב ליצירת יחידה אקולוגית בת שימור, היכולה לתמוך באוכלוסיות

של צמחים ובעלי חיים, בכללם עדרי צבאים ובזים אדומים, המוצאים בשטחים פתוחים אלו אזורי ציד רחבים דיים לסיפוק צורכיהם. עוד נודעת לשמורה חשיבות בהיותה ריאה ירוקה באזור שנתון בתהליך בנייה מזורז, וכן בהיותה מעין מעבדת שדה לחקר ולימוד תופעות בליה מעניינות ואסתטיות. הוראות תוכנית השמורה מתירות להכשיר שבילי הליכה בסמוך לשכונת המגורים כדי להנגיש לציבור את ייחודיותה ואת ערכיה ולחשוף אותן בפניו.

שמורת טבע חולות יבנה

שמורת טבע חולות יבנה מייצגת את בית הגידול החופי של ישראל שמדרום לירקון, ומהווה רצף טבעי של שטחים חוליים שמורים משפך נחל שורק בצפון דרך גן לאומי פלמחים ועד צפון אשדוד. בשמורה חוף חולי רחב, דיונות חופיות נודדות, גבעות כורכר ללא מצוק חופי, ודיונות מיוצבות למחצה. בעטיו של פיתוח כל האזור המשתרע מהערים תל אביב, ראשון לציון ובת ים בצפון עד אשדוד בדרום, זהו בית גידול נדיר בחופי ישראל. עם זאת, ערכיותה הגבוהה של שמורת חולות יבנה מתבטאת דווקא במגוון החי והצומח שבה, המאכלסים את החוף, את הדיונות ואת רכסי הכורכר, וחלקם נדירים ובסכנת הכחדה ממשית.

חוף ימה של השמורה הוא אתר הטלה של צבי ים ירוקים וחומים – שני מינים בסכנת הכחדה – המטילים בה את ביציהם מדי שנה. בחוף מתקיימת גם אוכלוסייה של חולון החוף – מין סרטן מרשים החופר את מחילותיו רק בחופים חוליים, ומוגדר בסיכון גבוה. בחופי השמורה גם נצפה ותועד מגוון גדול של מיני עופות מים, לדוגמה חופמאים, שחפים וחופיות, ובשמורה נצפו שישה משבעת מיני החופיות שתועדו בישראל. עבור כולם משמש חוף השמורה אתר מנוחה והזנה בעת הנדידה והחריפה.

בדיונות החופיות שלמרגלות גבעות הכורכר תועדו מיני צמחי חולות נדירים ובסכנת הכחדה (אדומים) כגון חרחבינה חופית, צלבית החוף, חלבלוב שרוע וזוגן לבן. יתרת השטח מייצגת בית גידול חולי ים תיכוני ומתאפיינת בחברת הצומח של רותם המדבר והלענה החד-זרעית. בגבעות הכורכר ובדיונות תועדו עדרי צבאים, שועלים, חוגלות, בזים, ציפורי שיר וינשופים, לצד שלל מיני זוחלים ומכרסמים, חלקם בסכנת הכחדה, כגון הלטאה שנונית השפלה והמכרסם ירבע מצוי.

שימור רצועת חוף זו יחד עם השטחים שמצפון לה הוא נדבך חשוב בשימור בית הגידול החופי במרכז ישראל ובמניעת המשך הידרדרותו בשל הפעילות האנטרופוגנית הענפה בו כיום, ובכללה נסיעה על החוף, מסיבות מוארות ורועשות, לינות לילה והשארת פסולת רבה.

גן לאומי עובדיה

גן לאומי עובדיה שוכן ממערב לבית זרע ומדרום לאפיק נחל יבנאל. שטחו המוכרז הוא 25.1 דונם.

זהו אחד האתרים הפרהיסטוריים הקדומים בעולם מחוץ ליבשת אפריקה, וייחודו בממצאים הפרהיסטוריים שנתגלו בו ותרמו להבנת אורח חייו של האדם הקדמון.

בשנת 1959 התגלה אתר פרהיסטורי קדום מדרום לאפיק נחל יבנאל בתוך תצורה גיאולוגית המכונה תצורת עובדיה. תצורה זו בנויה ממשקעים מ-4 מרכיבים: קונגלומרט (תלכיד נחלים), חול, סילט וחרסית. זו תצורה שנוצרה בסמיכות לגוף מים מתוקים, ובעקבות שינויים במפלס המים חלו בה שינויים מחזוריים. כתוצאה מפעילות טקטונית השתנה המבנה הגיאולוגי של התצורה. היא התקמטה ונשררה לצורת קמר זעיר, והיום משטחי האתר שבהם שכן בעבר האדם הקדמון נטויים בזווית של 70 מעלות.

הממצאים שנאספו במקום חשובים ביותר. החפירות הראשונות באתר החלו בשנת 1960 ונמשכו ברצף עד שנת 1974, ואחר כך מ-1988 עד 1994. בחפירות נחשפו יותר מ-60 שכבות קרקע ונמצאו בהן עצמות בעלי חיים, בהם מינים שנכחדו מהעולם, ובסך הכול 120 מינים שונים וכן עצמות אדם מטיפוס 'הומו ארקטוס' – האדם הזקוף – ויותר מ-10,000 כלי אבן קדומים. בני האדם שהתגוררו באתר היו ציידים-לקטים. טיפוסי הכלים שנמצאו נוצרו משלושה סוגי חומרי גלם: בזלת, גיר וצור, ובאתר לא נמצאו עדויות לשימוש באש.

הממצאים תוארכו לכ-1.4 מיליון שנה לפני זמננו. מעל תצורת עובדיה ותחתיה נמצאות שכבות בזלת: 'בזלת הכיסוי' שגילה בין 3.7 ל-3.1 מיליון שנה, ו'בזלת הירמוק' שגילה בין 560 ל-680 אלף שנה. במאמר של פרופ' בר-יוסף משנת 2009 הוא מביא תיארוך חדש לממצאים, המבוסס על מגוון מיני בעלי החיים שנמצאו בעובדיה, ולפיו הם בני 1.5 עד 1.2 מיליון שנה. שטח המפלסים הארכיאולוגיים שנחפרו באתר הוא כ-1,540 מ"ר.

לסיכום: חקר האתר וממצאיו תרמו תרומה חשובה ביותר להכרת ראשית הגזע האנושי והבנתו וכן להכרת החי והצומח והאקלים והגיאולוגיה בתקופת הפלייסטוקן התחתון. במישור הבינלאומי יש לאתר חשיבות בחקר הביוגיאוגרפיה, תהליכי האבולוציה ובחינת תאוריות על הגירת האדם ובעלי חיים. ממצאים נבחרים מהחפירות מוצגים במוזיאון בית גורדון בקיבוץ דגניה א'.

פרק שלישי פעילויות עיקריות

שמירת טבע

מצב חיות הבר בישראל – עדות לתרומת פעולות השימור והממשק

איומים על מינים ועל אוכלוסיות של חיות בר מחייבים את רשות הטבע והגנים לבצע תוכניות ממשק פרטניות לשימור עשרות מינים או חברות מינים, כדי לשפר את מצב אוכלוסיותיהם לטווח ארוך. נדבך חשוב בתוכניות לשימור מינים הוא ניטור וספירות רב-שנתיות של פרטים באוכלוסיות. לספירות יש כמה מטרות: לאמוד מגמות ארוכות טווח של האוכלוסיות הנספרות; לבחון את השפעותיהם של איומים עיקריים על המינים; ולהעריך את יעילות הפעולות שביצעה רשות הטבע והגנים להגנתם. ניתוח המגמות מאפשר אף היערכות לאיומים בעתיד.

על סמך עיבוד ספירות וניטורים שנעשו בעשור האחרון הושלמה ב-2022 הערכה של גודל אוכלוסיות ומגמות עלייה או ירידה בעשרות מיני חיות בר וחברות מינים של יונקים, עופות וזוחלים. תוצאות העבודה פורסמו בדוח העשור של מצב חיות הבר בישראל, שהוא דוח עוקב לדוחות דומים שנעשו בשני העשורים הקודמים. עם זאת, ניתוח התוצאות ובחינת הצלחתן של פעולות השימור והממשק נעשו בו בדרך אחרת מקודמיו, והתרכזו בשיטה שעליה ממליץ הארגון הבין-לאומי IUCN (INTERNATIONAL UNION FOR THE CONSERVATION OF NATURE), דהיינו בחינת מצב האוכלוסיות בשלושת הדורות האחרונים של כל מין, שכן שלושה דורות מבטאים הסתכלות ארוכת טווח מספקת במגמות של אוכלוסיות על פי רוב. IUCN הוא האיגוד הבינלאומי לשימור טבע, ועוסק גם בהכנת רשימה של מינים בסכנת הכחדה, הידועה בשם 'הרשימה האדומה'. עוד מידע עליו ניתן למצוא בכתובת:

[HTTPS://WWW.IUCN.ORG](https://www.iucn.org)

בדוח נסקרו מינים שחשוב לבחון את מצבם – אם בשל היותם בסכנת הכחדה אם בהיותם מינים בעלי חשיבות לשמירת המערכת האקולוגית (מיני מטריות), ואם בהיותם בעלי חשיבות מבחינת תודעת הציבור (מיני דגל). מיני יונקים מהפרסתנים שנסקרו בדוח: יעל נובי, צבי ישראלי, צבי נגב וצבי שיטים; כמו כן לוטרה ומיני עטלפי חרקים. עופות שנסקרו הם הדורסים נשר מקראי, עיט זהוב ועיט ניצי; כמו כן קורמורן גדול, קורמורן גמדי, שקנאי מצוי, ברווז משיש, חוברת מדברית ועופות מים במפקד עופות מים. זוחלים שנסקרו הם צב ים חום, צב ים ירוק וצב רך.

סיכום המגמות של שלושת הדורות האחרונים של מינים אלו מראה באופן כללי שמצבם של מרבית מיני היונקים, העופות והזוחלים שנסקרו נשאר יציב או השתפר בעשור האחרון. רק בשני מינים נראית מגמת ירידה מתמשכת: אוכלוסיית הנשר המקראי קטנה בדור האחרון, ואוכלוסיית הלוטרה קטנה בשני דורות לפחות.

תוצאות אלו מעידות שמכלול השימור והממשק המיושם אכן תורם לשימור המינים. עם זאת, מגוון האיומים הקיימים והצפויים בעתיד מחייב המשך של פעולות שימור והגברתן, בייחוד של מינים שמשך הזמן שבו הם נסקרו קצר ביחס לשנות הדור שלהם.

ניטור פגיעת חוות טורבינות בבעלי כנף

ניטור שביצעה רשות הטבע והגנים בחוות הרוח בסירין ובגללוע הראה כי להבי הטורבינות מהווים סכנה קיומית לאוכלוסיות עופות ועטלפים בסכנת הכחדה

ייצור חשמל באמצעות טורבינות בחוות רוח מקודם בעולם ובישראל אף שטמון בהן סיכון סביבתי. בעלי כנף ועטלפים נפגעים ומתים מהתנגשות בלהביהן, והלהבים גם משבשים את אורח חייהם ואת מסלולי התעופה שלהם. על רקע זה המליצה האמנה לשימור מינים נודדים של האו"ם (THE CONVENTION ON MIGRATORY SPECIES) למדינות החברות בה, ובהן ישראל, לבחון את הצורך בשימוש בטורבינות ולנטר את פגיעתן בבעלי הכנף.

רשות הטבע והגנים מיישמת את המלצות האמנה לפי מודל חיזוי עוצמת הפגיעה של טורבינות הרוח בבעלי כנף, ואומדן הפגיעות בהם מתבסס על תוכנה ייעודית שפותחה לחישובי פגיעה מסוג זה. ליישום ההמלצות נותרו 25 טורבינות בסירין ובגללוע במשך שנה. בניטור נעשו סריקות אחר פגרים בעזרת כלב הרחה, ולפי ניתוח מספר הפגרים שאותרו ובהתחשב במגבלות שיטה זו לאיתור פגרים הוערך מספר בעלי הכנף שנפגעו בתקופת הניטור. בסירין נמצאו 67 פגרי עופות ובגללוע 19, בניכוי מינים פולשים ומתפרצים. שלושה מהמינים שנפגעו הם בסכנת הכחדה בישראל או בעולם, או מוגנים לפי אמנות בינלאומיות שישראל חתומה עליהן: דיה שחורה, חסידה לבנה ותור מצוי. לכל מין ממינים אלו נקבעו ערכי סף שנתי לפגיעה מחוות טורבינות במטרה למנוע את הידרדרות אוכלוסיותיהם עד כדי הכחדה מקומית ואזורית.

בסירין נמצאו גם 31 פגרי עטלפים מארבעה מיני עטלפי חרקים, ארבעתם בסכנת הכחדה בישראל: עטלפון לבן שוליים, אשמן גדול, יזנוב גדול ויזנוב קטן. לכל מין נקבעו ערכי סף ייעודיים לפגיעה כדי למנוע את הידרדרות אוכלוסיותיהם עד כדי הכחדה מקומית ואזורית. בגללוע נמצאו בתקופת הניטור 15 פגרי עטלפים. לפי תוצאות ניתוח הנתונים מעריכים שמספר בעלי הכנף שנפגעו גדול ממספר הפגרים שנמצאו בשטח. על פי ההערכה בסירין נפגעו 143 עופות ו-70 עטלפים ובחוות הגללוע נפגעו 60 עופות ו-70 עטלפים.

בשתי חוות הרוח הפגיעה בבעלי כנף קשה. קרוב למחצית הטורבינות חורגות מערך הסף הכללי לפגיעה שנתית של כל טורבינה בעופות או בעטלפים, ולפי הביולוגיה של המינים שנפגעו הפגיעה מתפרסת על מרבית חודשי השנה. אף

על פי שבשתי החוות אין חריגות מערכי הסף המצטברים, קרי מן המספר הכולל של בעלי הכנף המותר בפגיעה בחוות רוח, בשתייהן היקף הפגיעה בעופות גבוה באופן ניכר מהיקף הפגיעה בחוות רוח במדינות אחרות. יתר על כן, היקף הפגיעה במספר מיני בעלי כנף בסכנת הכחדה, עופות ועטלפים כאחד, חורג מערכי הסף הייעודיים למינים אלו באופן ניכר.

בשתי חוות הרוח נמצאה חריגה בולטת מערכי סף הפגיעה במיני עטלפים בסיכון. בהיותם מינים מאריכי חיים בעלי כושר רבייה נמוך ממילא הם בסכנת הכחדה, ולכן תמותת יתר של עטלפי חרקים בהיקף שתועד בשתי החוות היא פגיעה חמורה בהם, המסכנת את המשך שימושי המרחב שלהם למחיה ולהזנה. פגיעה במינים נודדים כמו היזנב הגדול מסכנת גם את המשך תנועתם במסדרונות אוויריים.

תוצאות אלו מבססות ומחזקות את הטענה שהפגיעה בבעלי כנף כתוצאה מהפעלתן של טורבינות רוח היא פגיעה קשה – לעופות ועוד יותר לעטלפים – ועשויות להיות לה השלכות סביבתיות שליליות הן על גודל האוכלוסיות של מיני בעלי הכנף והן על תפקודם ושרידותם.

פעולות עיקריות שבוצעו בחטיבת מדע ב-2022

שמירה על בעלי חיים

- נוטרו צבים רכים, עטלפים, בינון דור, סומית הגליל, צבי שיטים, צבי ישראלי וצבי נגב, צבי ים, חברת דגי מים מתוקים, יחמורים ונמלת האש הקטנה, ונעשו מחקרים וסקרים עליהם.
- מושרדו יחמורים בצפון הארץ ובמרכז ונעשה מחקר עליהם.
- נעשו סקרים לתיעוד מיני זוחלים ויונקים בסכנת הכחדה וסקרים בבתי גידול רגישים. כמו כן נעשו מחקרים גנטיים על לוטרה אירופית ועל צבים רכים.
- נעשו מחקרי השבה לטבע של צב יבשה ושל קיפוד אירופי.
- שוחררו לטבע ראמים.
- נותר ומוסד גרעין רבייה של הדו-חי עגולשון שחור גחון.
- נמשכה תוכנית 'פורשים כנף' לשימור הנשרים והדורסים והחל מחקר על מצב אוכלוסיית החוברות בנגב.
- נעשה מחקר על חיכוך בין מטיילים לבעלי חיים במעיינות בנגב.

שמירה על צמחים בסכנת הכחדה

- נמשכה התוכנית האסטרטגית לשמירה על צמחים בסכנת הכחדה: סקר צמחים בסכנת הכחדה, עריכת תוכן וליווי מקצועי לאתר אינטרנט צמחים בסכנת הכחדה, איסוף ושימור זרעים של מיני צמחים בסכנת הכחדה בבנק הגנים, תחזוקה, שיקום ושדרוג גני מקלט ופיתוח תוכן חינוך והסברה, הדרכות פנים-ארגוניות והדרכות לסוקרי צומח.
- נעשו פעולות ממשק לאוכלוסיות שונות של צמחי בר.
- נוטרו ובווערו צמחים פולשים באזור חוף ים המלח.
- שמירה על שטחים פתוחים ועל ערכי טבע שבהם

- נוטרה תנועה ונוכחות של חיות בר בשטחים חקלאיים המשמשים מסדרונות אקולוגיים.
- הופעלה מערכת אוטומטית לזיהוי בעלי חיים העוברים במעברי בעלי חיים עיליים ותחתיים בכבישים.

ים תיכון

- נעשה סקר גני ספוגים בבתי גידול עמוקים בים התיכון.
- פותח אינדקס למצב המערכת של שמורות טבע ימיות.
- פותח מגדיר דגים לים התיכון.

שמירה על בתי גידול לחים

- פורקו והותאמו מתקנים הידראוליים בעמק החולה ובחורשת טל לשיפור הקישוריות האקולוגית.
- תוכננו פעולות לשיקום בתי גידול לחים במקומות אלו: הדיפלה, כיכר סדום, נחל תנינים, עין גונן, עין חמד.
- נחפרו בריכות בגן לאומי אפק, בנחל עינת, בביצת רובין ובמורד הירדן בהשלמות של שיקום בתי גידול לחים.
- הוקמו מערכות הובלת מים ושקתות להרחקת רעיית הבקר מנחלי אגן ההיקוות של הכנרת ומנחל תבור, לפי החלטת ממשלה.
- נעשו פעולות להשבת מים לטבע: פירוק איחוזים ושחרור מעיינות כנף ופאחם ברמת הגולן.

פיתוח מערכות ניהול מידע

- התחלת פיתוח כלים להערכת גודל אוכלוסיות בעלי חיים ולריכוז מידע על פגיעות בבעלי חיים מתשתיות ומדריסות.
- התחלת פיתוח פורטל הערכת סיכון ובכלל זה טיפול בתוכן האתר ותרגום לאנגלית.

נתונים מספריים לשנת 2021

- בסקר שנעשה בכל שטחי החרמון תועדו יותר מ-1,000 זוחלים מ-29 מינים, בהם 15 מיני לטאות, 13 מיני נחשים ומין אחד של צב.
- בספירה השנתית של קורמורן גמד נספרו 3,182 פרטים בוגרים וצעירים בתשעה אתרי קינון במקומות אלו: גולן, גליל עליון, כנרת, עכו, חוף הכרמל ועמק חפר.
- בספירת חוברות באתרי הספירה חצרים וניצנה-עזוז שבנגב נספרו 237 פרטים.
- בסקר ירבע גדול בשמורת טבע פארק הלס שבנגב נספרו 67 פרטים.
- בסקר אוכלוסיית הצמח שושן צחור בכרמל תועדו 780 צמחים.
- בספירה השנתית של צבאים נספרו 3,248 פרטים של צבי ישראלי בצפון הארץ ו-1,908 פרטים של צבי נגב בנגב.

- בגליל העליון הושבו לטבע 8 יחמורים ובכרמל 4.
- בספירת נשרים נספרו בצפון הארץ 44 נשרים בלבד. רק 12 זוגות קיננו בכרמל ו-6 פרחונים פרחו מקיניהם.
- בספירה השנתית של ברווז משויש בצפון הארץ נספרו 53 משפחות, רובן בעמק החולה, ולהן 422 אפרוחים.
- בנדידת הסתיו נכנסו לישראל כ-43,700 שקנאים.

תיקוף ועדכון מדיניות הסחר

רשות הטבע והגנים פועלת על פי מדיניות סחר בחיות בר וערכי טבע מוגנים, שאושרה בשנת 2001. במהלך שנה זו תיקפנו את המדיניות הוותיקה ועשינו עבודת עדכון. המדיניות החדשה אושרה בהנהלת הרשות, ובקרב היא תגיע לשימוע ציבורי ולאחר מכן לאישור במליאה. המדיניות נסמכת על ארבעה עקרונות עיקריים:

1. **שמירת טבע מקומית:** העיקרון הראשון והחשוב ביותר הוא שמירה על הטבע המקומי, ולכן הסחר במינים מקומיים אסור. גם הסחר במינים שהרשות מצאה שהם עלולים לסכן את הטבע בישראל יוגבל, וככלל בהתאם להערכות סיכון יוחמרו הכללים החלים על הכנסת חיות בר לישראל שלהן פוטנציאל פלישה. בהגדרתו מין פולש הוא מין שהופץ בעקבות פעילות האדם לאזור שמחוץ לתחום תפוצתו הטבעי והצליח לייסד בו אוכלוסייה מתרבה ואף מתפשטת. הפצתם של מינים אלו לאזור חדש גורמת פעמים רבות נזק משמעותי לאדם או לסביבה. אחד המסלולים הראשיים להחדרת מינים פולשים הוא הסחר הבינלאומי בחיות בר לשוק חיות המחמד. על מנת לצמצם את הסיכון מחדירת מינים פולשים לישראל תבחן הרשות מינים מבוקשים לייבוא. בבחינה תיעשה הערכת סיכון אקולוגי, קרי סיכויים לפלישה וסיכונים, והיא תתבסס על מתודולוגיה מקצועית בינלאומית מקובלת. הרשות תפרסם רשימות של מינים המותרים והאסורים בסחר.

2. **שמירת טבע עולמית:** רשות הטבע והגנים מחויבת ושותפה לשמירת טבע עולמית ועל כן יוגבל או ייאסר הסחר במינים שהרשות מצאה כי הסחר בהם או במוצרים העשויים מהם או במוצרים המכילים חלקים שלהם, עלול לפגוע בשמירת הטבע בעולם או באוכלוסיות המקור. בעניין זה יובאו בחשבון הן מחויבות המדינה, העולה מכללי האמנות שמדינת ישראל מחויבת להן (כגון אמנת CITES), והן מצב אוכלוסיות הבר בטבע בארצות מוצאן, למשל לפי הגדרות המעמד בספר האדום שמוציא IUCN. עוד מידע אפשר למצוא באתר [HTTPS://WWW.IUCN.ORG](https://www.iucn.org).

3. **מניעת סיכון לאדם:** יוגבל או ייאסר סחר במינים העלולים לסכן בני אדם, למשל נחשים ארסיים, לפי הגדרת 'מינים מסוכנים' במסמך מדיניות ההחזקה בחיות בר של רט"ג.

4. **שמירה על רווחת בעלי חיים:** יוגבל או ייאסר סחר במינים, שלהחזקתם נדרשים תנאים מיוחדים שאין האדם הסביר יכול לעמוד בהם לפי מסמך

מדיניות החזקת חיות בר של רט"ג.

המדיניות החדשה תכלול נספחים למחלקות חיות הבר השונות: יונקים, עופות, זוחלים, דו-חיים, דגים, ועוד. בבחינת המינים של המחלקות השונות תתעצב המדיניות בזיקה לארבעת העקרונות.

סיכום שנת העבודה 2022

שנת העבודה 2022 התאפיינה בקידום הכשרת הפקחים ובהתמודדות עם תופעת הציד הלא חוקי. בתוכנית העבודה פורט מספר רב של משימות ואלו כמה מהן:

1. יישום תוכנית הכשרות בתחום הפיקוח: החטיבה עסקה בקידום תוכנית ההכשרה לפקחים ברשות מ-2020, ובשנת 2022 הודגשו ביצוע התוכנית והטמעתה. בשנה זו התקיים בפעם הראשונה קורס פיקוח ומבצעים כמפורט בפרק הראשון. הקורס יועד לפקחי דלק (פקחים למניעת ציד לא חוקי) ובעתיד יכשיר גם פקחים אזוריים ואחרים העוסקים בתחום. כמו כן החלה הכנת קורס הפקח הרב-משימתי. הקורס הראשון יתקיים במטרה לתת עוד כלי עבודה לפקחים האזוריים, שהם חוד החנית של הרשות בשמירה על תא השטח שעליו הם מופקדים. בעבודתם הפקחים עוסקים בנושאים רבים – אקולוגיה, מניעת נזקי חקלאות, קליטת קהל, תכנון ופיתוח, ועוד.

2. המשך התמודדות עם ציד לא חוקי ונגזרותיו. שיפרנו את היכולות במישורים הבאים:

- יכולות אופרטיביות – במהלך השנה התחלנו להפעיל את שמונה המשרות שהמאיישים אותן יתמודדו עם התופעה ויתנו לה מענה טוב יותר.

- עולם החקירות והמודיעין – למרות כוונת החטיבה להיכנס לעולם הדיגיטלי ולקלוט עוד שתיים-שלוש משרות לנושאים כמו המודיעין הגלוי והרשתות החברתיות, טרם השלמנו מהלך זה; לאחר חמש שנות עבודה עם מג"ב בנושא מודיעין, השנה האחרונה הייתה שנת מבחן באשר לרצונה של הרשות להמשיך לשתף פעולה עם גוף זה, ועתה (ראשית שנת העבודה 2023) אנו בעיצומה של עבודת מטה לבחינת הבאת המודיעין אלינו. אנו סבורים כי ניהול תחום זה בתוך הרשות יאפשר לנו לראות את התמונה הגדולה ולהבין טוב יותר את יחסי הכוחות בעולם הציד והסחר הלא חוקי.

3. שולחנות עגולים – במטרה להתמודד עם הציד הלא חוקי ביתר יעילות קידמנו בשנה זו את העבודה עם גורמי אכיפה שכנים כמו רשות המיסים, רשויות תכנון ובנייה, המשרדים להגנת הסביבה והחקלאות, ועוד. אנו סבורים שאת המלחמה ביעדים בעולם הציד הלא חוקי צריכים לנהל כמה גופים בעת ובעונה אחת ולהיאבק בעבירות אחרות מלבד ציד, משמע לנהל תיקי חקירה משותפים במגוון נושאים, אך באופן שהחשודים יבינו שעילת היסוד למכלול החקירות נגדם היא ציד לא חוקי. מכפיל כוח זה הממוכלל דרך הפרקליטות מאפשר הענשה חמורה יותר ובצידה הרתעה מוגברת.

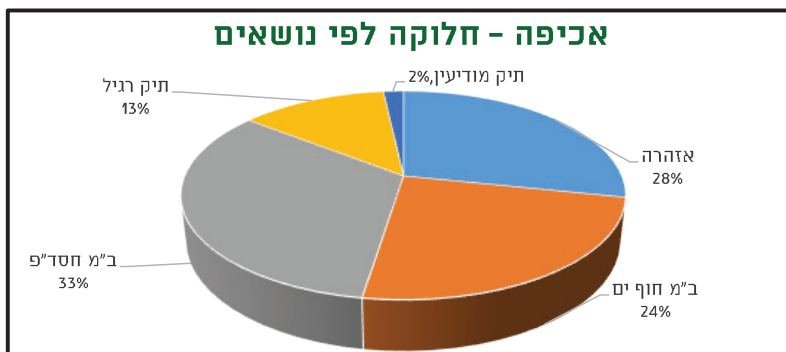
4. צו יצוא חופשי: לאחר עבודה של כארבע שנים זכתה הרשות בהכרה והיא

עתה רשות מוסמכת מטעם משרד הכלכלה והמכס. מתוך כך נחתם ופורסם לציבור צו יצוא חופשי בעניין חיות בר וערכי טבע מוגנים, ואנו בשלבים ראשונים של יישומו. תקנות הגנת חיית הבר: בשנים האחרונות הונחו על שולחנה של השרה כמה תקנות הנגזרות מחוק הגנת חיית הבר, ואחת מהן היא טיפול באגרות לסחר והחזקה של חיות בר וערכי טבע מוגנים. בשנה העבודה 2022 התבקשה השרה לחתום על תקנות הגנת חיית הבר עצמן, הנגזרות מהחוק ומאפשרות לרשות לבצע מגוון פעולות, בהן דרכים להילחם במזיקים. לצערנו השרה טרם חתמה על התקנות המעודכנות ולכן אנו עדיין מתקשים לנקוט פעולות מפעולות שונות שעליהן מופקדת הרשות. אנו מקווים כי בראשית שנת העבודה 2023 תשכיל השרה החדשה לחתום על התקנות הנידונות ובכך תקל על עבודת הרשות בתחומים רבים ותייעל אותה.

מלבד המשימות המפורטות לעיל עסקה החטיבה גם בחידוש החוזים של יחידות הסמך שאותן היא מפעילה עבור המשרד להגנת הסביבה. יחידות דוד וינשוף המשיכו בעבודתן השוטפת והמשרד מתכוון להמשיך להפעילן דרך הרשות גם בשנים הקרובות.

2022	2021	סוג האכיפה
------	------	------------

בסוף שנת העבודה הקודמת ובראשית שנת עבודה זו הורחב כוח האדם בתחום הביטחון. התחום שודרג לרמת אגף ובעתיד יקלוט עוד משרות לשם מילוי תפקידיו.



807	770	אזהרה
690	586	ב"מ חוף ים
944	925	ב"מ ע"פ חוק סדר הדין הפלילי
362	592	תיק רגיל
50	71	תיק מודיעין
2,853	2,944	סה"כ
2022	2021	סוג האכיפה

807	770	אזהרה
690	586	ב"מ חוף ים
944	925	ב"מ ע"פ חוק סדר הדין הפלילי
362	592	תיק רגיל
50	71	תיק מודיעין
2,853	2,944	סה"כ

שימור ומורשת

הקסדות הכחולות – יחידת חילוץ להצלת נכסי מורשת תרבות לאחר אסונות

יחידת הקסדות הכחולות הוקמה במענה לחסר בגוף שיטפל באתרי ונכסי מורשת תרבות בשעת חירום עקב פגיעתם מאסונות או מאירועי קיצון כגון רעידת אדמה, שיטפונות או מלחמה. עיקרי פועלה של היחידה הם הערכת מצב ראשונית של האתר שנפגע; איתור, מיפוי וחילוץ נכסי מורשת למקום אחסון בטוח; פעולות לייצוב ותמיכה ראשונה באתר; והיערכות לשיקומו. היחידה תהיה חלק מכלל ההיערכות של מדינת ישראל לאסונות טבע או מעשה אדם, ואמונה על שימור והגנת נכסי מורשת תרבותית כדי שיעמדו על מכונם למען הדורות הבאים.

יחידת הקסדות הכחולות הוקמה ב-14 בדצמבר 2022, וחבריה נמנים עם משמרי המורשת הבנויה בישראל. היחידה, הראשונה מסוגה בעולם, הוקמה בחסות הוועדה הבין-משרדית להיערכות לרעידות אדמה ובניהולה של רשות הטבע והגנים. זוהי יחידת מתנדברים, וחבריה הם משמרים עצמאים ומשמרים מוסמכים ברשות הטבע והגנים והמועצה לשימור אתרים, ובשלב הבא יבואו גם משורות רשות העתיקות. יתרונם המובהק של מתנדבי היחידה הוא רמתם המקצועית הגבוהה והידע המעמיק שיש להם בתחום עיסוקם: שימור המורשת הבנויה, הכרת מאפייני האתרים, ורגישותם לחשיבות הערכית והתרבותית של האתרים. מלבד יכולתם המקצועית של מתנדבי היחידה אנשיה עשויים להיות לעזר רב גם בסיוע ראשוני לחילוץ לכודים בזמן אסון.

רעיון הקמת **יחידת הקסדות הכחולות** עלה ב'פרויקט פרומידה' (PROMEDHE), שבו השתתפו נציגי גופים מישראל. פרויקט פרומידה הוא מיזם בינלאומי להגנה על נכסי מורשת תרבות בניהול ההגנה האזרחית האיטלקית. במיזם נעשה תרגיל חירום ראשון להצלת נכסי מורשת תרבות בגן לאומי בית גוברין ב-2018. מסיכום וממסקנות התרגיל עלה באופן חד-משמעי שיחידה מסוג זה, שתיתן מענה להגנה על נכסי מורשת תרבות שנפגעו לאחר אירועי קיצון ורעידות אדמה, היא יחידה נחוצה מאוד.

שורשי הרעיון בתורכיה. ב-1999 פקדה את תורכיה רעידת אדמה קשה ובעקבותיה ממשלת ישראל מינתה ועדת שרים וקמה 'ועדת ההיגוי להיערכות לרעידות אדמה'. בוועדה חברים נציגים של משרדי ממשלה, של פיקוד העורף, של גופי חירום, של מכוני מחקר ושל ארגונים אזרחיים. בשנת 2022 הקצתה הוועדה תקציב ראשון של 250,000 ₪ והעבירה אותו לידי רשות הטבע והגנים להקמת **יחידת הקסדות**

הכחולות וניהולה. מיכה כהן מונה מטעם הגופים השותפים למנהל היחידה, והוא אחראי לתיאום בין הגופים וכמו כן לניהול תוכנית הכשרה מקצועית.

פעילות יחידת הקסדות הכחולות נעשית בשיתוף משרד התרבות – אגף המוזיאונים, המועצה לשימור אתרים, רשות העתיקות, איקומוס ישראל, משמרי המורשת הבנויה מגופים שונים ומשמרים עצמאיים.

צעדים ראשונים בהקמת יחידת הקסדות הכחולות:

- הוקמה ועדת היגוי מקצועית המורכבת מנציגי הוועדה הבין-משרדית להיערכות לרעידות אדמה, רט"ג, המועצה לשימור אתרים ורע"ת.
- נכתבה 'תפיסת הפעלה' של יחידת הקסדות הכחולות ובכללה התוכנית להכשרה מקצועית.
- פורסם קול קורא בספטמבר 2022 להצטרפות ליחידת הקסדות הכחולות, נקלטו מועמדים ומוינו.
- התכנס כנס הקמה של יחידת הקסדות הכחולות במקווה ישראל בדצמבר 2022 ונעשתה הדגמה ראשונה של כוח חילוץ והצלה של פיקוד העורף של צה"ל.

תוכנית הכשרה מעשית למתנדבי יחידת הקסדות הכחולות

- תוכנית ההכשרה המקצועית של מתנדבי היחידה מורכבת ממגוון קורסים מקצועיים ייעודיים להכשרת אנשי היחידה על פי מתווה הפעלה, ויש בה גם תוכנית להקמת מערך לוגיסטי של הצטיידות של צוותים ברמת היחידה ושל ציוד בטיחות אישי לכל מתנדב. התוכנית אושרה בוועדת ההיגוי המקצועית.
- במרץ 2023 יצא לדרך הקורס הראשון – קורס סע"ר (סיוע עצמי ראשוני) – במתחם מכון איילון ובכפר הנוער הדסה נעורים. בקורס נלמדו עקרונות הטיפול והמענה בזמן אסון ועזרה ראשונה, וכן נעשתה היכרות עם מגוון כלים וטכניקות חילוץ. לסיום תורגל חילוץ מעשי בשטח. בקורס השתתפו 20 מתנדבי היחידה, כולם משמרים מוסמכים.
- קורסים מתוכננים להמשך: מאי 2023: קורס חילוץ ופינוי נכסי מורשת תרבות מאתרי הרס.

קורס תמיכות וייצוב מבנים בשיתוף מערך הכבאות וההצלה של איטליה.

צילומים מתהליך הקמתה של יחידת הקסדות הכחולות ופעילות היחידה:



14 בדצמבר 2022: כנס ההקמה במקווה ישראל
קורא להצטרפות ליחידת
הקסדות הכחולות

14 בדצמבר 2022: כנס ההקמה במקווה ישראל



14 בדצמבר 2022: הדגמה של צוות חילוץ
והצלה של פיקוד העורף במקווה ישראל

מרץ 2023: קורס סע"ר במתקן נעורים

פעולות עיקריות שבוצעו בחטיבת מור"ן ב-2022

1. פיתוח: קודם ביצוע של כמה מיזמים מרכזיים במקומות אלו: מבצר נמרוד, נחל שניר, חורשת טל, עין יהודה, סוסיתא, חמת גדר, מרכז הצלת צבי ים, תל אפק, פלמחים, אשקלון, הרודיון, עינות צוקים, קומראן, עין בוקק, חי בר יטבתה.
2. סך כל ביצוע כספי בשנת 2022: כ-105 מיליון ₪, מהם כ-7 מיליון ₪ מתקציבים פנימיים.
3. אכרזות: בשנת 2022 הוכרזו 32 שמורות טבע בשטח 51,165 דונם.
4. מצב תוכניות: 14 תוכניות בהמתנה למתן תוקף (כ-256 אלף דונם), 11 תוכניות הופקדו להתנגדויות (כ-298 אלף דונם), 8 תוכניות לפני דיון להפקדה, 53 תוכניות בשלבי הכנה או בשלבי מילוי תנאי סף.
5. עסקות ורכישת קרקעות: נחתמו 10 עסקות בשטח 100,480 מ"ר באזור גן לאומי הר הכרמל והר שוקף; הסתיימו ברישום 21 עסקות בשטח 114,957.75 מ"ר.
6. שימור וארכיאולוגיה:
 - נפתח קורס הקסדות הכחולות.
 - נפתח קורס תחזוקת אתרים במחוז יו"ש.
 - נעשתה ספירת מצאי של פסיפסים ברחבי הארץ.
 - בוצעו מיזמים רבים של שימור וארכיאולוגיה בברעם, בקיסריה, בתל גזר ובמקומות אחרים.

קהל וקהילה

טבע ממרחק בטוח

רכיב חשוב בניהול מקיים של שמורות טבע וגנים לאומיים הוא שיח משתף בין רט"ג לקהילה.

מבוא

על רקע החשדנות הגוברת כלפי הממסד חדירתן של רשויות מדינתיות בכלל ושל רשויות שמירת טבע בפרט לאזורים שבהן חיות קהילות מקומיות היא מהלך מורכב ואף קשה עבורן [מבחינת רט"ג קהילה מקומית היא אוכלוסייה שגרה בקרבת שמורת טבע או גן לאומי]. כך קורה שעם הירידה באמון הציבור במדינה ומוסדותיה הולכת ומתחזקת החברה האזרחית. בתהליך זה נפתחו מסגרות סטטוטוריות חדשות, ודרישת הציבור להיות מעורב בתכנון מתרחבת בהדרגה.

קהילות שבהן יש בעלי עניין בעלי משאבים, כוח, מומחיות או מקצועיות וצרכים שהם מבקשים שיבואו לידי מימוש, מגלות עניין ורצון עז להיות מעורבות, ואם

בקשותיהן לא נענות הן מתעמתות עם הממסד, במקרה זה רשות הטבע והגנים, ומתפתחת ביניהם מערכת יחסים עכורה.

רט"ג הבינה את הצורך של הקהילה להיות שותפה. היום היא רואה בחבריה שותפים לגיטימיים בתהליך קבלת ההחלטות לגבי השמורה או הגן הלאומי שבקרבתם ועל כן מעורבותם, יוזמתם ובחירתם בנוגע לכיווני פעולה רצויה מתקבלת בברכה. כדי לבנות קשר הדדי פורה בינה לבין הקהילה פיתחה רט"ג בשנתיים האחרונות מודל עבודה חדש. המודל בנוי על הבנת הצרכים של הקהילה דרך שיח משתף, בניית הסכמות ונכונות הרשות לענות עליהם בד בבד עם עמידה על האינטרסים שלה בכל הנוגע לשמירה על הטבע. כמו כן המודל כולל היעזרות באיש מקצוע חיצוני לארגון (MEDIATOR) המומחה בשיח בין גופי ממסד לקהילות.

כלי חדש: שיח משתף ובניית הסכמות

שיח משתף ובניית הסכמות הם כלי עבודה יעיל. הוא מצטרף לכלי העבודה ולתחומי העיסוק האחרים של רט"ג, והוא עוד תחום דעת מקצועי המוסיף תשומה חשובה לתהליכי קבלת ההחלטות בניהול השמורות והגנים. השינוי אינו מעשי בלבד כי אם גם ברמת התודעה ליתרון הגלום בה, קרי עבודה משותפת ממבט-על בתמונה הרחבה לשם יצירת תהליך עבודה שיש בו אמון, הקשבה לקהילה וראיית צרכיה במטרה להיטיב עימה ולבנות מערכת יחסים הדדית בריאה.

היום כלי זה נמצא בתהליכי הטמעה בתוך הארגון – בקרב מנהלים, אנשי מקצוע ומנהלי שטח – ומיסודו כתחום דעת מקצועי ברט"ג ימלא תפקיד חשוב, שכן זהו כלי מאפשר: הוא מאפשר לבנות תשתית עבודה קבועה עם קהילות, לרקום יחסי אמון וקשרי עבודה עם בעלי עניין בהן ולבנות קונצנזוס, או לחלופין לזהות חילוקי דעות בהתנהוות וליישבם בטרם יהפכו לסכסוכים.

המתודולוגיה של שיח משתף

רט"ג מכירה בצורך בדיאלוג עם קהילות שיש לה סכסוך עימן, ומתוך כך בנחיצות לנקוט שיח פתוח ומשתף על צרכים ואינטרסים באופן שיביא לידי גיבוש הבנות בהסכמה וישמור על נכסי הטבע והמורשת בדרך מיטבית. אי-הסכמה יכולה להתפתח מכל מיני סיבות, ואלה כמה עיקריות: חוקים או הגבלות על גישה לאתר, מורכבות כניסה של מבקרים לאזור, חשדנות כלפי גופי ממשלה, פגיעה בכלכלת הקהילה, היעדר תקשורת ושיתוף פעולה בין הקהילה לגוף הממשלתי, ועוד. בעקבות הנכונות להגיע לידי הסכמות הקהילה מבקשת במקרים רבים שנביא אותה בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות כבר בשלבי התכנון ובצמתים הקשורים בעניינה, ומובן שעל בקשה זו ניתן לתת מענה מקצועי.

תהליך העבודה הוא דו-שלבי:

1. שלב ראשון: אבחון, מיפוי והערכה (ASSESSMENT) של נושאים, צרכים, אינטרסים, בעלי עניין, חששות וחסמים – הן בקרב הקהילות השכנות הן בקרב רט"ג.

2. שלב שני: בניית הסכמות ותשתית ארוכת טווח (CONSENSUS BUILDING),

קביעת תהליך שיח לדיון בנושאים המשותפים, ובניית הסכמות בנושאים שדורשים עיון בטווח הקצר ונכונות להתמסר לשיח מתמשך בטווח הארוך.

עבודה הלכה למעשה

כרגע מתקיימים ברט"ג תהליכי שיח בדרגות התקדמות שונות במקומות אלו: שמורת טבע בריכת חורף דיר חנא, שמורת טבע עין אפק, הר גריזים, שמורת טבע נחל פרט, אזור פתחת ניצנה, מצפה רמון ומכתש רמון. כמו כן נפתח תהליך שיח לחיבור קהילות לחלקו הצפוני של שביל ישראל, בעיקר לשמורות טבע הר מירון ונחל דישון, במיזם משותף עם מפעל הפיס.

בימים אלו אנו בעיצומו של עיצוב תהליכי עבודה כדלהלן:

1. תהליכי עבודה עם קהילות בשני מוקדים: קהילות סמוכות לשמורות ימיות-חופיות, והקהילה הסמוכה לשמורת טבע גבעות אלונים שפרעם. הקהילה משולבת בתכנון הרחבת השמורה.

2. אנחנו בעיצומו של מחקר הערכה מעצבת למודל העבודה.

3. אנו מרחיבים מעגלים למערכת החינוך לאור תפיסה הוליסטית של ניהול קשרי קהילה ברט"ג:

א. בתוכניות החינוך ארוכות הטווח של רט"ג לקהילה פותחו ונכתבו 6 מערכי הדרכה (3 יחידות לימוד) על דיאלוג עם תלמידי בתי ספר לשם גיבוש הבנות ליישוב סכסוכים בין רט"ג לקהילות ומניעתן.

ב. אנו בעיצומו של תהליך להפקת 6 יחידות לימוד דיגיטליות בשיתוף עמותת 'סנונית' על יישוב סכסוכים בין רט"ג לקהילות סמוכות לשמורות וגנים לאומיים. הסכסוכים נסבים על סוגיות ליבה של שמירת טבע בישראל.

להלן כמה דוגאות מהשטח:

הר גריזים וקהילת השומרונים: הר גריזים הוא האתר הקדוש ביותר לקהילה. לשומרונים האתר הינו צורך קיומי, ומבחינתם הוא אמור לממש את הפולחן הדתי שלהם בלבד. לעומת זאת רט"ג רואה באתר גם גן לאומי, המספר את סיפור השומרונים אבל גם את סיפוריהם של אחרים. במקרה זה, כמו בכל קהילה אחרת, כשמתכנסים סביב שולחן השיח יש להביא בחשבון את גורם ההתאמה התרבותית. הלבטים רבים, למשל בסוגיית ההנגשה באתר: האם לשתף את הקהילה? איך? מה הגבולות? מה רמת השיתוף? האם לתת לה תקציבים לפתח בעצמה את המקומות החשובים לה? מה משמעות השיתוף? האם לנהל את האתר במשותף? הניסיון מלמד שגישה חד-צדדית לא עוזרת לנו לקדם את האינטרסים שלנו ואף מעכבת אותנו במימוש מטרותינו.

שמורת טבע עין אפק וקריית ביאליק: שכונת נאות אפק היא הראשונה בארץ שנבנתה בקרבת שמורה קיימת. רוב הקהילות ותיקות משמורת הטבע או הגן הלאומי הסמוכים אליהן, ולא אחת עולה שאלת הבעלות על השטח כביכול,

ושאלת הקשר וטיבו בין הקהילה לגורם התוחם. אין ספק שחשוב לבנות תשתית ומנגנון לניהול שיח שוטף עם הקהילה הצמודה לשמורת טבע עין אפק ועם הרשות המקומית שאליה היא שייכת – עיריית קריית ביאליק. ניסיון העבר מלמד ששיח שוטף משליט סדר, מונע ריבים ובונה אמון והבנות – בעיקר בסוגיות שמירת טבע כגון כניסת חיות בר ליישוב, כניסת חיות בית לשמורה, זיהום אור, טיפול במינים פולשים ומתפרצים, סדרים והתנהלות, ועוד.

יישובי פתחת ניצנה: חלק גדול מהאזור הוא שמורות טבע וחשוב להניח תשתית לשיח של בעלי עניין בקהילה עם רט"ג על אינטרסים משותפים או סותרים בתחום התיירות: מיזמי פיתוח באתרים קולטי קהל, נסיעת רכבי שטח בשמורות טבע, ועוד.

מצפה רמון ומכתש רמון: חשוב להבין את הצרכים של בעלי עניין בקהילה, שחלקם בסכסוך מתוקשר עם רט"ג. חשוב ללוות את השיח הקיים עם תיירנים על פעילויות במכתש ולשתף את הקהילות בחיכוך שנסב על כניסתם של יעלים ליישוב.

בריכת חורף דיר חנא: בריכת החורף היא הלב הפועם של חיי הקהילה המקומית זה מאות שנים והיא מקור גאווה לתושבים ומרחב פנאי ונופש עבורם. רט"ג מבקשת לממש את ייעוד הבריכה כשמורת טבע ולקיים בה מערכת של שלולית חורף, אך מתקשה לעמוד במשימה בעיקר בשל התנגדות הקהילה לייבוש הבריכה בקיץ לצורכי שמירת טבע, שהוא הפתרון לסוגיה זו. לאחר תהליך עבודה הגענו להסכמות משותפות וחילוקי הדעות עומדים להיפתר בפתרון הוגן וראוי, המשרת את צורכי הקהילה וגם את צורכי הטבע.

שמורת טבע נחל פרת וקהילות נחל פרת: נופי פרת, אלון וכפר אדומים. במרחק מה נמצא היישוב אדם (גבע בנימין) ובסמוך לשמורת טבע עין פרת שוכן היישוב ענתות (עלמון). המחוז ביקש לאמץ מודל קבוע של שיתוף פעולה עם בעלי עניין בקהילה הסובבת את נחל פרת, מודל שיבטא הבנה של צורכי התושבים ובד בבד שמירה על האינטרסים של רט"ג. קהילת נחל פרת יושבת על הנחל באופן שהוא החצר הקדמית של תושביה, והם חלק מכלל המערכת שיש לנהל בדרך מקצועית. ניהול נכון ומקיים של השמורה מביא בחשבון את צורכי הקהילה ומקדם עבודה משותפת עם בעלי עניין בה. עד כה נעשו בקהילה ועימה הפעולות הבאות: מחקר איכותני, שיח משתף וראיונות ופגישות להבנת צרכיה. כמו כן פותחה מערכת דיגיטלית לשיתוף הקהילות ובה יהיה דיון עם בעלי עניין בקהילה בדרך לבניית מערכת יחסים הדדית.

פעולות עיקריות שבוצעו בחטיבת קהל וקהילה ב-2022

תחום חינוך

הטמעת נושאים בתוכניות לימודים במערכת החינוך: פותחו מערכי שיעור ומצגות למורים על 3 נושאי ליבה של רט"ג: זיהום רעש, השבת מינים לטבע, וכניסת חיות בר ליישובים. פותחו מערך שיעור ומצגת על 'שמיטת הרגלים בטבע'. במיזם 'שמיטה ישראלית' פותחה תוכנית לימודים ייחודית בשם 'מלחמת המינים' על המין הפולש מיינות, בשיתוף רמת הנדיב ומורים שהעבירו אותה.

השתלמויות: היו 7 השתלמויות למורים, כל אחת של 30 שעות, בשיתוף מרכזי פסג"ה של משרה"ח: 3 בחברה הבדואית בנגב, 2 במחוז"ה כרמל, 1 למורים לביולוגיה ו-1 בתוכנית 'מלחמת המינים'.

יח"ל מתקשבות בנושאי ליבה: הופקו 3 יחידות לימוד מתקשבות המדגישות שיח והגעה להסכמות: אחת בנושא זכות הטבע למים שלו, אחת בנושא כניסת חיות בר ליישובים, ואחת בנושא מניעת נזקים לחיות בר. בשיתוף עמותת 'סנונית'.

העלאת תוכניות חינוכיות ארוכות טווח למערכת גפ"ן (גמישות פדגוגית-ניהולית): הועלו 3 תוכניות למערכת גפ"ן של משרה"ח: תוכנית גנרית על סוגיות שמירת טבע, תוכנית קיום משותף, ותוכנית מנהיגות נוער (ייעודית לחברה הבדואית בנגב).

תחום קהילה

שיח עם קהילות שיש עימן ריב: נעשתה הערכת סכסוכים בעזרת אנשי מקצוע חיצוניים ונפתח שיח עם קהילות במטרה להגיע להסכמות. התקיימו תהליכים ב-5 מוקדים: דיר חנא, הר גריזים, שכונת נאות אפק, פתחת ניצנה ומרחב נחל פרת. החל תהליך עם קהילת מצפה רמון.

מערכי שיעור על חיכוכים עם קהילות לתלמידים ובני נוער: נכתבו מערכי שיעור ייעודיים על הנושא 'יגודי אינטרסים בשמירת טבע', והם ישולבו בתוכניות חינוכיות של המחוז"ת. כמו כן הוכנה השתלמות מדריכים לפניי פיילוט.

תכנון וביצוע מחקר הערכה מעצבת לשיח עם קהילות שיש עימן ריב: נבנה מודל לוגי ונקבעו כלי מחקר ושיטות, המבוססים על הערכה איכותנית בשילוב הערכה כמותית, ונעשה מחקר הערכה לתהליך השיח עם קהילת דיר חנא: הערכה איכותנית וכמותית, עיבוד סטטיסטי וניתוח, כתיבת דוח מסכם והצגתו.

כתיבת תורה: נכתב מסמך מקצועי המציג את כלי בניית ההסכמות ואת המתודולוגיה של שיתוף קהילות בסוגיות שמירת טבע וסביבה.

תחום התנדבות

הכשרה: הופקו שתי לומדות – לשמרצבים ולמתנדבים סורקים. ניתן קורס הכשרה למנהלי מתנדבים ברט"ג, השלישי במספר.

הערכה: נעשו שלושה סקרים – סקר סיירים מתנדבים, סקר פקחים, סקר ותצפית על פעילות מתנדבים עם קהל.

שימור והעשרה: היו 6 מפגשי העשרה מקוונים למתנדבים.

שבוע המתנדבים: הופקה תערוכת צילומים ייחודית של מתנדבים בשם 'להתנדב זה בטבע שלי'. התערוכה הוצגה גם בבית הנשיא במעמד הגשת הדוח השנתי של המועצה הארצית להתנדבות.

מערכות דיגיטליות: פותחו והוטמעו 3 מערכות – קליטה, דיווחי נוכחות, יישומן ייעודי.

נתונים: 157 עובדי רט"ג מנהלים מתנדבים (בנוסף לתפקידם), 1,450 מתנדבים הם

מתנדבים קבועים במשרעת משימות רחבה, כ-11,000 מתנדבים באים ליום אחד.

אגף מחקר חברתי

מחקרי עומק: הושלמו מחקרי עומק של האגף או האקדמיה בליווי האגף:

1. מחקר הערכה של מיזם שבילי רגליים יחפות בביצוע האגף.
 2. מחקר הערכה של מיזם חיבולנס בביצוע חוקרים מהאוניברסיטה העברית.
- מישוב וניטור חברתי:** הושלמה מערכת ניטור חברתי (סקרים) קבועה בעזרת תוכנת סקרים מתקדמת ולפי תוכנית שנתית. סך הסקרים השנה הוא 20. כולם נותחו והוצגו או הוטמעו עד רמת השטח. להלן כמה סקרים עיקריים:

1. סקר ביקור פסח – כ-11,000 משוברים.
2. סקר ביקור חגי תשרי – כ-10,500 משוברים.
3. סקר לינה בחניוני לילה – 3,000 משוברים.
4. סקר שביעות רצון וצרכים בגנים לאומיים, בהם חופי ים (פלמחים ובית ינאי).
5. סקר שבדק כיצד נתפס הטיול השנתי בעיני ההורים (עבור כנס בנושא, מדגם מייצג).

כושר נשיאה או עומס מבקרים: נבנה מודל לבחינת עומס מבקרים או כושר נשיאה חברתי והתמודדות עימו. נבנה מודל לבחינת כושר נשיאה חברתי. המודל ייבחן ב-2023 בתזה של סטודנטית מאוניברסיטת חיפה וכן במחקר נוסף בשטח פתוח.

יצירת כלי מחקרי להערכת תוכניות חינוכיות באופן עצמאי: בתהליך מופו התוכניות החינוכיות והצרכים המחקריים והוכנו שאלונים גנריים להערכת התוכניות.

ערך ביקור: מחקר איכותני וכמותני לבחינת ערך הביקור (חוויית הביקור) באתרים. ב-2022 הוכנה סקירת ספרות מקדימה טרם יציאה למחקר ב-2023.

כנסים וקשר עם האקדמיה:

1. ארגון כנס בנושא יציאה לטבע בגיל זקנה, עם אוניברסיטת חיפה.
2. ארגון והצגה במושב בכנס הגיאוגרפי הישראלי בהשתתפות חוקרים מכמה מוסדות לימוד.
3. הצגה בכנס בין-לאומי בלטיביה בנושא ניהול ביקור. בכנס הוצג המחקר על שבילי רגליים יחפות.

הפקת ידע והטמעתו: בהמשך הטמעת ידע מהארץ ומהעולם בנושאי החטיבה היו 4 מפגשי חטיבה לומדת והתחילו להפיץ את המידעון התקופתי באופן קבוע אחת לחודשיים.

סקירת ספרות: נכתבו שלוש סקירות ספרות יישומיות שנוגעות למיזמי הרשות: סקירה בנושא מדיניות טיס בשמורות בעולם, סקירת ספרות על מדיניות טיילות בעולם, סקירת ספרות על מועדוני לקוחות בתחומים של שמירת טבע ומורשת.

אגף שיווק

- אישור תוכנית השתלמויות מורי דרך של משרד התיירות ופרסומה.
- הוספת אתרי OPEN SPACE (מתחמי עבודה בשטח הפתוח) בכעשרה אתרים.
- פיתוח והקמת חוויית TRIP TALK (סיור מתוקשב) באתרים מספר.
- השלמת תוכנית וובינרים בצפון אמריקה עם משרד התיירות.
- פיתוח ובניית מיזם 'כנפיים' – התוכנית האסטרטגית לתיירות נכנסת.
- בניית חוויית VOLUNTEER FOR NATURE (התנדבות תיירות נכנסת באתרים) בכמה אתרים ותחילת קבלת הזמנות מסוכנים.
- השתתפות בתערוכת התיירות IMTM בתל אביב.
- הפקת 7 מ-10 הסכטים (פודקסטים) טרום טיול.
- הוספת שעות פתיחה נעשתה באופן נרחב בפסח ולאחר ניתוח הוחלט להמשיך באופן פרטני גם בקיץ ובסוכות.
- בפסח ובסוכות הופעל בהצלחה מיזם 'נושמים תרבות' בהובלת אגף המכירות ובשיתוף מפעל הפיס.
- מיזם מו"ד בהובלת אגף המכירות פועל בהצלחה ובאופן רצוף כל השנה. הוארך ל-2023.
- בניית קמפיינים מבוססי דיגיטל וכן מערכת CRM באופן יעיל ומדויק ככל האפשר, גם במגזר הדתי-לאומי ובמגזר החרדי.
- פרסום שוטף בקמפיינים במועדי הטיול המרכזיים (פסח, קיץ, סוכות) ובאסטרטגיית מדיה דינמית – לציבור הכללי, הדתי-לאומי, הערבי, הרוסי, למנויים. תמיכה שוטפת דיגיטלית בפעילויות החודשיות.
- מעבר לפורמט החדש של דפי הפעילויות נעשה בהצלחה רבה. נמשכה העבודה מ-2021 ונעשה שדרוג משמעותי של חוויית המשתמש בכוונה להרחיב את גישת הגולשים לתכנים שלנו באתרים, ובדרך זו להגדיל את מספר המבקרים.
- בניית תוכנית סמינר ארכיאולוגי 'אינדיאנה ג'ונס' בהתבסס על חפירה או שימור או סיור באתרי רט"ג.
- בניית מוצר חדש בציפורי – 'שימור תיירותי' – וקבלת קבוצות ראשונות לפיילוט.
- שת"פ עם תנובה – הדפסת מהדורות מיוחדות של קרטוני חלב תנובה עם המלצות לאתרים, מסלולים, חניוני לילה ומסרים אחרים. הופצו כ-15 מיליון קרטונים.

- קמפיין חורף (מדצמבר 2022 עד פברואר 2023) – קמפיין ייעודי להגדלת מספר המבקרים בחורף. לקמפיין היו תוצאות מצוינות והוא זכה בתגובות חיוביות מגולשים רבים וכן מאנשים בעולם השיווק המקצועי. תרם רבות לעלייה של 20% סך במספרי המבקרים בתחילת שנה זו.

אגף מכירות ופיתוח עסקי

- 'שלישי בטבע' – יצאו 850 סיורים לגמלאים בגנים לאומיים ובשמורות הטבע בתקופה שמפתיחת סגר פברואר עד סוף שנת 2022. שת"פ עם המשרד לשוויון חברתי.
- 'נושמים תרבות' – שילוב אומנים בפעילויות באתרים בפסח, באוגוסט ובסוכות. תקציב: 500,000 ₪. שת"פ עם מפעל הפיס.
- 'פרויקט הדרכות מורי דרך' – יותר מ-8,000 ימי הדרכה. תקציב: 10,000,000 ₪. שת"פ משרד התיירות.
- מועדון מנויי מטמון – עלייה של 15% במכירת מינויים משפחתיים.
- חזרה לעבודה עם עובדי תיירות נכנסת – סיורי סוכנים, ביקורים של מובילי קבוצות, שיווק לסוכני תיירות נכנסת בכנסים.

אגף מבקרים

מרכזי שירות

- פתיחה והכשרה של מרכזי שירות חדשים.
- שדרוג מרכזי שירות קיימים.
- תחזוקת מכרזים.
- איתור ופיתוח מוצרים מתאימים.
- חזרה לפעילות לאחר תקופת הקורונה והתאמת מרכזי השירות למגבלות ולאופי הקהל הצפוי ב-2022.
- ספירות מלאי.

חניוני לילה

1. מספר לנים: 470,000 – עלייה של 11%.
2. פיתוח חניונים: בכמה חניונים נעשו עבודות פיתוח במבנים הקיימים – שירותים, מקלחות וחדרי צוות מלווה.
3. שיפור השירות:
 - סקר שביעות רצון.
 - שדרוג מתחמי לינה.
 - אפשרויות לינה נוספות – בונגלו ממוזג, השכרת אוהלים

ומזרנים, שדרוג טוקולים.

4. תוכן בחניונים:

- מתחם מחנאות – ODT.
- עמדות מידע, תוכן טיילות, חברתי וקהילתי.
- מפות חניון באתר.
- מסלולי כוכב חדשים.

5. הכשרות:

- השתלמות חניוני לילה ביוון.
- קורס מנהלי חניוני לילה ורכזי הזמנות.

טיילות

- כתיבת מסמך מדיניות טיילות. התהליך בעיצומו ועתה עומד בשלב קבלת החלטות בפורום הנהלה/פורום סגנים.
- קידום פורום שביל ישראל בתוך הרשות.
- ליווי מיזמים מרכזיים של מרחבי טיילות ושבילים עם המחוזות.
- הובלת פיילוטס בנושא שילוט שטח והיתרים מיוחדים (פרמיטים) לטיול: שילוט פרסת נקרות, היתר מיוחד לשביל הבשמים.
- קידום ממשק עבודה קבוע עם משתמשי שטח שונים, בעיקר מאוגדים.
- קידום מחקר ניטור מבקרים בשטחים הפתוחים – מחקר ופיתוח שיטת אומדן.

פרק רביעי ממשל ואחריות תאגידית

דוח מסכם לשנת 2022

הצעת התקציב לשנת 2022 נבנתה בתיאום עם אגף התקציבים באוצר. ההצעה הוצגה במליאת הרשות ואושרה, ואחר כך הוצגה לשרה להגנת הסביבה לצורך אישורה בממשלה.

להלן ההנחות שבבסיס תקציב שנת 2022:

מקורות:

1. **תקבולים מאתרים (אגרות כניסה) לשנת 2022:** צפוי גידול בתקבולים בהיקף של כ-30%. ההנחה שלפיה נבנה התקציב לשנת 2022 היא כי מספר המבקרים הישראליים יהיה דומה לרמה הממוצעת בשנים 2018–2019, ומספר התיירים יהיה כ-20% ממספרם בשנת 2019. כמו כן נצפה כי יתקבלו תקבולים באתרים חדשים שנפתחו באמצע שנת 2021 (תל דור, חאן שער הגיא, עין חנייה, מגדל צדק). על פי הנחות אלו התקבולים באתרים יעמדו ע"ס 131.7 מלש"ח בקירוב. על מנת לאזן את הירידה בתקבולים יועמד תקציב ממשלתי (קורונה) בסך כ-32 מלש"ח והוא ישלים את היקף התקבולים לכ-164 מלש"ח.
בפועל התקבולים מאגרות כניסה באתרים היו גבוהים מהצפי: 156 מלש"ח, ולכן ההשלמה התקציבית מהאוצר הייתה נמוכה והסתכמה ב-8 מלש"ח.
2. **הכנסה מותנית הוצאה (חניוני לילה, מרכזי שירות):** תוכנן עודף של 15.5 מלש"ח – הפרש בין המקורות לשימושים בשנת 2022. בפועל ההכנסה הייתה 98 מלש"ח, כלומר נוצר עודף של כ-31 מלש"ח בסעיף הכנסה מותנית הוצאה, והוא קיזז את גידול העלויות בגין גידול המבקרים באתרים (שכר ותפעול).
3. **תקציב ממשלתי:**
 - תקציב ממשלתי בסיסי בהתאם לסיכום רב-שנתי עם האוצר ולפי מקדמי ההתייקרות.
 - לתקציב הממשלתי הבסיסי נוספים מיזמים במימון חיצוני (תקציבים ממשלתיים ייעודיים) דוגמת שיקום בתי גידול לחים, הכשרת נגישות לבעלי

מוגבלות ותקציבים ממשלתיים אחרים בהיקף של 28 מלש"ח בקירוב.

בפועל דומה לתכנון.

4. תקבולים עצמיים:

פיקוח על ערכי טבע, אגרות ציד והיתרים – כ-29 מלש"ח.

בפועל גבוה מהתכנון.

שימושים:

1. הוצאות על שכר:

התקציב הביא בחשבון זחילת שכר (ממשלתית) של כ-0.8% משנת 2021. הוצאות השכר באתרים יהיו בהלימה להנחות שבבסיס התקבולים מהאתרים.

בפועל היה גידול הוצאות שכר באתרים בגין גידול מבקרים (מומן מעודף בהכנסה מותנית בהוצאה, ראו סעיף 2).

2. הוצאות תפעוליות (ארגוניות, פיקוח מחוזות ואתרים) במטה ובמחוזות:

מקדם של 0% מהתקציב המקוצץ של שנת 2020 ובהלימה להנחות שבבסיס התקבולים מהאתרים, למעט סעיפי הוצאה ייעודיים כגון נשק, ביטוח, שכר דירה, נזקי חקלאות, וכדומה.

בפועל היה גידול בהוצאות התפעוליות באתרים ובהוצאות האבטחה ובהסכמי פשרה (מומן מעודף הכנסה מותנית בהוצאה, ראו סעיף 2).

3. רזרבה:

רזרבה בסך 20 מיליון ₪ יועדה לגידול בהוצאות השכר והתפעול ובהוצאות הפיקוח ופיתוח המחוזות.

4. פתיחת אתרים חדשים:

בשנת 2021 נפתחו אתרים אלה: מגדל צדק, חאן שער הגיא, עין חנייה, תל דור. רשת ביטחון להפעלתם, כלומר הפרש בין תקבולים להוצאות בשנת הפעילות הראשונה, נכללת בתקציב מיזמים פנימיים (סמנכ"ל).

5. פרויקטים פנימיים:

בסך כ-27 מיליון ₪.

בפועל הביצוע לפי התקציב ללא חריגה.

6. פרויקטים במימון חיצוני:

בשל אי-ודאות תקציבית של משרדי הממשלה הוכנס אומדן.

בפועל התקבלו התחייבויות ותקציבים נוספים במהלך שנת 2022, והביצוע תואם לתקבולים.

על פי נתונים אלו הצעת התקציב לשנת 2022 והביצוע הסופי מאוזנים:

תקבולים	תקציב מקורי	ביצוע	הפרש	אחוז ביצוע
תקבולים מאגרות כניסה באתרים	131,777	156,304	24,528	119%
השלמת תקציב ממשלתי - קורונה	32,548	8,020	-24,528	25%
סה"כ אגרות כניסה מאתרים	164,325	164,325	-	100%
תקבולים מותני הוצאות באתרים	82,248	98,463	16,215	120%
הכנסות ממשלתיות	212,647	215,164	2,517	101%
הכנסות ממשלתיות מותנות	30,200	28,618	-1,582	95%
הכנסות פיקוח מחוזות	24,059	29,224	5,165	121%
סה"כ	349,154	371,469	22,315	106%
סה"כ תקציב שוטף	513,479	535,794	22,315	104%
הכנסה משיקום ופיתוח	100,693	98,878	-1,815	98%
הכנסה מותנית הוצאה - תקציבים חיצוניים	52,181	124,980	72,799	240%
סה"כ	666,353	759,651	93,299	114%
הוצאות	תקציב מקורי	ביצוע	הפרש	אחוז ביצוע
הוצאות תפעול אתרים	38,585	48,849	10,264	127%
הוצאות אירגוניות ופיקוח מחוזות	140,870	144,693	3,823	103%
הוצאות שכר	237,076	246,006	8,930	104%
הוצאות מותנות הכנסה באתרים	66,748	67,480	732	101%
הוצאות ממשלתיות מותנות	30,200	28,618	-1,582	95%
סה"כ תקציב שוטף	513,479	535,645	22,166	104%
הוצאות שיקום ופיתוח	100,693	98,827	-1,866	98%
הוצאה מותנית הכנסה - תקציבים חיצוניים	52,181	125,131	72,950	240%
סה"כ	666,353	759,604	93,251	114%

באתר רשות הטבע והגנים במרשתת נמצא מלבד דוח תקציב לעומת ביצוע גם פירוט פעילות היחידות המקצועיות (דוח מסכם לשנת 2022 יועלה ביוני 2023):

[HTTPS://WWW.PARKS.ORG.IL](https://www.parks.org.il)

חופש מידע

דין וחשבון רשות הטבע והגנים לשנת 2220 לפי חוק חופש מידע, התשנ"ח-1998

מהו חוק חופש המידע?

חוק חופש המידע קובע את זכותו של כל אזרח לקבל מידע מרשות ציבורית באופן שיאזן בין החופש למידע ובין שמירה על ביטחון המדינה, על הפרטיות וכו'. החוק קובע מי רשאי לקבל מידע ואלו סוגי מידע מותר למסור, וכמו כן הוא מפרט את הנוהל להגשת הבקשה והטיפול בה.

יישום הוראות חוק חופש המידע על ידי רשות הטבע והגנים

רשות הטבע והגנים הינה גוף מחויב לשיתוף הציבור ולקידום המודעות לזכויותיו. הבקשות לקבלת מידע מתאפיינות במורכבות רבה ומשקפות עלייה במודעות הציבור לזכויותיו וצורך הולך וגדל לקבל מידע. כדי לספק צורך זה הצטרפה הרשות לאתר האינטרנט של היחידה הממשלתית לחופש המידע ואף חיברה טופס מקוון להגשת בקשות מידע באתר הרשות.

יוצר: קרן סייג

תמצית הפעילות

בשנת 2022 הוגשו לרשות הטבע והגנים 115 בקשות. רובן נענו בתוך 30 יום מעת קבלת הפנייה.

פירוט אופן הטיפול בבקשות

מספר	
94	הרשות מסרה את המידע המבוקש על פי החוק
21	הרשות דחתה את הבקשה למסירת מידע מסיבות המנומקות בסעיפי החוק
0	הטיפול בבקשה הופסק בשל אי-תשלום אגרה
0	הטיפול בבקשה הופסק מטעמים הנוגעים לפונה
115	סה"כ

נושאי הבקשות ומספר בקשו

ת חופש המידע

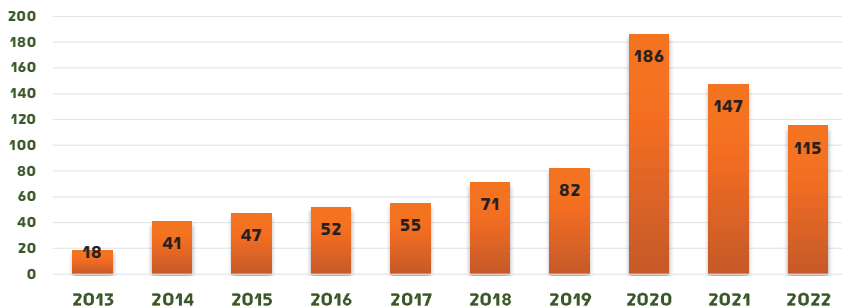
בקשות לקבלת מידע התקבלו במגוון נושאים כגון נהלים, מכרזים, אכיפה ומדע.

זמני הטיפול בבקשות שנענו בשנת 2022

מספר	זמן הטיפול
72	עד 30 יום
41	בין 31 ל-60 יום
2	בין 61 ל-120 יום
115	סה"כ בקשות

תרשים מספר בקשות חופש המידע שהתקבלו בשנים

2022 - 2013





רחוב עם ועולמו 3,
גבעת שאול
ירושלים

***3639**

WWW.PARKS.ORG.IL